KAJA

Ilmub igapäew.

Toimetus, Tallinnas, Suur turg 16, kõnetraat 3-12, awatud k. 9 h. — k. 10 õht.
Öösine walwekord, „Ühiſelu" trükikojas, kõnetraat 1-80.
Talitus, Suur turg 16, kõnetraat 5-81, awatud kella ½9 hom. kuni k. 6 p. l.
Abitalituſed:
Tartus, Suur turg nr. 8, 3. korral, Wiljandis, Tartu uul., Mooſeri m., Pärnus, Rüütli uul. 41.
Peatoimetaja kõnetund kella 10—11 hom. kõnetraat 2-85.
Ärijuhataja kõnetunnid kella ½10—½11 hom. ja 3—4 p. l., kõnetraat 5—81.
Aadreſs kirjawahetuſeks: „Kaja" Tallinn, poſtkaſt 28.

Tarwitam. jäänud kirjatööd häwitatakſe ära, kui tagaſiſaatmiſeks poſtmarkiſid juurdeliſatud ei ole. Igale käſikirjale tuleb ſaatja nimi ja aadreſs alla kirjutada, niiſamuti taſunõudmine, kui käſikiri mitte alaliſe kirjaſaatja poolt ei tule.

Üksiku numbri hind 3 marka.

Tellimiſe hind.

Postiga:	Iſe ära wiies:
1 kuu peale 75 mrk.	1 kuu peale 68 mrk.
3 „ „ 225 „	3 „ „ 204 „
6 „ „ 450 „	6 „ „ 408 „

Wäljamaale 1 kuu peale 200 marka.
Aadreſſimuutmine 20 marka.
Tellimiſi wõtawad waſtu talitus, abitalituſed, oma tellimiste waſtuwõtjad ja kõik wabariigi poſtkontorid. Soomes, Sakſamaal, Prantſusmaal ja mitmes muus wälisriigis wõtab iga kohalik poſtkontor „Kaja" tellimiſi waſtu.

Kuulutuste hind:
Üks millimeeter ühel weerul: lehe eesotſas 5 mrk., tekſti keſkel 6 mrk., kuulutuſe küljel 3 mrk.
Kuulutuſi wõtawad waſtu kodumaal talitus, abitalituſed ja agentuurid. Soomes — Sanomanlehtien Ilmoitustoimisto, Helſinki; Sakſamaal ja Auſtrias — „Ala" Vereinigte Anz. Geſellſch., Berlin, Krauſenſtr. 38,39 Lätis — Ed. Peyholz, Skuhnu eela, Riiga.

Nr. 20. Teiſipäewal, 22. jaanuaril 1924. VI aastakäik.

„Kaja" uus kodu.

„Kaja" toimetus on oma ſeniſeſt aſukohaſt Suurelt turult, raatuſe eeſt, Pikale uulitſale nr. 40, „Ühiſelu" uude majasſe (ſõjaminiſteeriumi waſta) ümberkolinud.

See maja ſai neil päewil walmis ja on üks ſuuremateſt ehitusteſt Tallinnas, täidab terwelt kahe uulitſa wahe (Pikk uul. ja Brokusmägi) ja on Brokusmäe poolt küljeſt 7-kordne.

Ruumid „Kaja" toimetuſe jaoks ehitati eriliſe plaani järele, kus eriti rõhku pandi ruumi otſtarbekohaſe jaotamiſe peale, mille tõttu uuſi „Kaja" toimetuſe ruumiſid Eestis kahtlemata eeskujuliſemateks wõib lugeda.

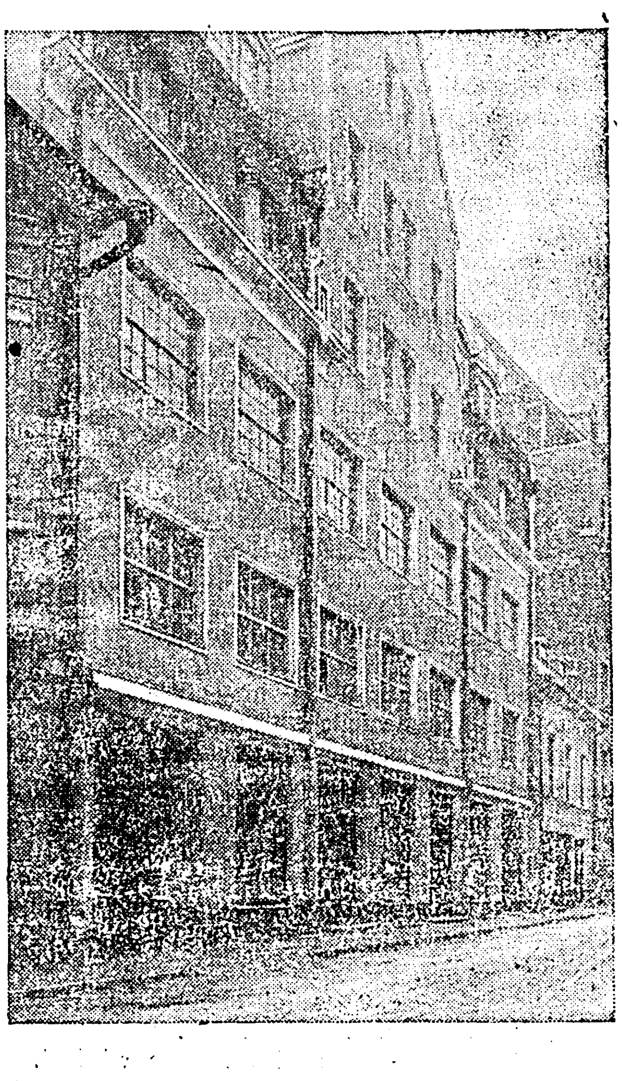

Toimetuſe tarwitada on üks terwe kord, 16 tuba ja üks ſuur ſaal, peale ſelle oote- ja arhiiwiruumid, eriliſed wanni- ja kätepeſuruumid jne.

Toimetuſe ruumides on koridori ſüſteem läbiwiidud ja pea igal toimetuſe liikmel on oma tuba tarwitada, kuhu juurepääs otſe koridorideſt, nii et kõigis ruumides ekſitamata wõib töötada. Üksikuid tubaſid ühendab kodune automaat-telefonikeſkjaam, mis eriliſe tellimiſe peale Tartu telefoniwabrikus walmistatud. Nii wõib igaſt toaſt teiſe telefoniteel kõnelda. Kõigis ruumides on keſkküte, ruumid iſe on näguſad ja awarad ja Brokusmäe poolt küljeſt awaneb ſuurepärane wäljawaade Tallinna linna peale.

Eriti tähtis on aga ſee, et nüüd „Kaja" toimetus ja trükikoda ühte majasſe on koondunud. Seni, kui toimetus Suurel turul aſus ja lehte „Ühiſelu" juures trükiti, tekitas ſee lahusolek lehe korralikul wäljaandmiſel ääretu palju raskuſi. Nüüd kus toimetus ja trükikoda ühes hoones aſuwad, awaneb wõimalus lehe ſiſu wärskuſt weelgi märkſa tõsta ja eriti lehe trüki tehniliſt külge korraldada, mil alal edaspidi kõigilt lugejatelt täieliſt rahulolemiſt kuulda loodame.

„Kaja" lugejatepere on alati tihedat ühenduſt oma häälekandjaga pidanud. Loodame, et ſee ſide „Kaja" uues ja awaras kodus weelgi tiheneb, kus kõik mõtteoſaliſed igal ajal terwitatud külaliſed on.

Aadreſs kirjawahetuſeks jääb endine: Tallinn, Poſtkaſt 28 „Kaja".

„Kaja" toimetuſe telefonid on:
Toimetaja ja toimetuſe ſekretäär 285.
Päewauudiste oſakond 312.
Majanduſe oſakonna toimetajal 2939.
Öösine walwekord trükikojas 180.

„Kaja" talitus, kus lehe tellimiſi ja kuulutuſi waſtu wõetakſe, aſub praegu weel Suurel turul nr. 16 wanades ruumides, telefon 581. Umbes nädala päewade järele tuuakſe ka talitus Pikale uulitſale, ſamasſe majasſe, kus lehe kontori jaoks eriliſed ruumid walmisſaamiſel on.

Ikaldus-aasta tõttu üldiſt makſude pikenduſt pole wõimalik teostada.

Üksikutel juhtumistel tullakſe waſtu.

Maakonnawalitſuste poolt on ſiſeministeeriumi poole pöördud ettepanekutega, et ikaldusaasta tõttu lubataks üldiſt makſude tähtaja pikendamiſt. 19. ſkp. teatati ſiſeministeeriumi poolt rahaministeeriumi ſellekohaſe otſuſe puhul ringkirjaliſelt kõigile maakonnawalitſustele, et üldiſt makſude tähtaja pikenduſt wõimalik pole teostada, küll aga wõidakſe ikaldusaasta tõttu üksikutel juhtumistel ſeda lubada. Põllumajanduskriiſi pehmendamiſeks on rahaministeerium nõus Eesti panga kaudu lühikeſeajaliſi laenuſid lubama hariliku protſendiga ſisſetulekute kindlustuſel, milleks tuleks pöörda riigikasſa poole, juurde liſades makſuinspektori tõenduſi ſisſetulekute kohta.

Rootslaſed kawatſewad Tallinna põllumajanduslikeſt näituſeſt wäljapanekutega oſawõtta.

Teada ſaades, et käesolewa aasta ſügiſel Tallinnas järjekorraliſt põllumajanduſe näituſt korraldatakſe, on Rootſi ülemaaliſe põllutööſeltſi direktor Leufven Eesti eſitajatele Rootſis teatanud, et ſelts tänawuſel Balti riikide põllutöönäitustel kawatſeb Rootſi põllutoodetega ja põllutööriistadega eſineda, kui Rootſi walitſuſelt ſelleks palutud abiraha ſaadakſe. Abiraha küſimus tulla riigipäewal otſustamiſele ühes eelarwega. Abiraha ſaamiſe korral eſineb Rootſi ülemaaline põllutööſelts Tallinna põllumajanduſe näituſel oma wäljapanekutega eriliſes Rootſi pawiljonis.

Meie eſitaja arwab, ſilmaspidades rootslaste ſuurt huwi Balti turgude kättewõitmiſeks, et loodetawasti tänawuſele näituſele Rootſiſt rohkesti wäljapanekuid tuleb, ſelleſt hoolimata, kas põllutöö ſelts Rootſi ametliku pawiljoniga ſaab eſineda wõi mitte.

Rootſi eksportühiſus on tarwiliſeks pidanud Tallinna põllumajanduſe näituſt oma häälekandja „Svenſk Export'i" kaudu ſealſetele ringkondadele tutwustada.

Seemnewilja kurſuſe,

arwu pooleſt neljanda, korraldab Eesti ſordiparanduſe ſelts tänawu Jõgewa ſordikaswanduſe ruumes 18.—28. weebruarini.

Kurſuſe ülesanne on oſawõtjaid tutwustada meil tähtſamate kaswatuſel olewate taimede ſeemnete ja ſortidega, ſeemne- ja ſordikaswatuſega, heina ſeemneſegude kokkuſeadmiſega, ſeemnewilja külwiwäärtuſega, taime ähtſamate haiguste ja waenlastega ning põldkatſe tehnikaga. Õpetus on teoreetiline ja praktiline, kokku umbes 75 tundi. Õpetuſeandjateks on meie ſeemne- ja ſordikaswatajad, katſetegelaſed jne., kokku kuni 10 iſikut.

Kurſuſeſt oſawõtmine oleks tähtis eſiteks ſeemnekaswatajatel, et oma tööd meil olewate kogemuste järele taſuwalt rajada, teiſeks ſeemneärides ning ſeemneoſakondades tegewatele iſikutele, et müügil olewaid ſeemneid (näit. heina) ja nende külwiwäärtuſt tunda ning oſtjatele ſortide üle meie praeguſeaja katſete andmetel ſeletuſi anda, kolmandaks — katſetegijatele ning teistele asjaſt huwitatud põllumeestele, et eelpooltoodud õpeaineteſt mõndagi omandada.

Õpemaks on 400 mrk. Korteri ſaab ſordikaswanduſelt (woodipeſu tuleb ühes wõtta), ülespidamiſt — paraja taſu eeſt ühisköögiſt. Uute ruumide walmisſaamiſe tõttu on ſordikaswanduſel tänawu ruume õpilaste mahutamiſeks rohkem, kui ennemalt.

Ülesanda tuleb kirjalikult, kõige hiljem 12. weebruariks Jõgewa ſordikaswanduſe juhatajale (aadr.: Jõgewa, ſordikaswandus).

Eesti õhtu Budapestis.

Eelmiſel aastal Eestis käinud Ungari laulukoori juhataja Dr. Keresti korraldusel peetakſe Budapestis 22. jaanuaril Eesti õhtu ära. Õhtu eeskawas on Eesti laulu ettekanded, Dr. Spuri referaat Eesti kultuuri üle ja udupildid Eestiſt.

Detſembrikuul l. a. korraldati ſamaſugune õhtu, kuid ſiis oli õhtu eeskawas Eesti ja Soome tutwustamine. Rohkel arwul kokkutulnud rahwale meeldis iſeäranis laul „Tule koju". Seekord oleks eeskawas ainuüksi Eesti tutwustamine.

Pärnumaa laulupidu korraldatakſe tulewal ſuwel.

Eſineb üle 800 laulja.

Eelmiſe aasta eeskujul tahetakſe ka tänawu maakondliſt laulupidu korraldada. Seni on lauljateks ülesannud 25 ſegakoori — kokku üle 800 lauljaga. Loodetawasti tuleb neile weel liſa. Suurematest kooridest oleks nimetada Pärnu ühisgümnaaſiumi ſegakoor 120 lauljaga — juhat. Meri, Pärnu helikunsti- ſeltſi ſegak. 80 lauljaga — juhataja Kalbeck j. n. e.; teistes koorides on lauljaid alla 30.

—o.—

Teated tulelaewadeſt.

Eesti tulelaewadeſt läheb lähematel päewadel Tallinna ſadamaſt wälja tulelaew „Sarõtſew", mis Tallinnas kiwiſüſi peale wõtmas oli. „Sarõtſew" aſub oma harilikkule ſeiſukohale Filſandi juure.

Kui jääolud lubawad, ſiis jääb tähendatud tulelaew kogu talweks oma kohale.

Samuti jääb kohale ka teine tulelaew „Reſerwe", mis aſub Hiiumaa juures Nekmansgrundi madaliku läheduſes. Kõik teiſed tulelaewad on juba oma kohtadelt äratulnud ja Tallinnas talwekorterisſe aſunud.

Teated jääoludeſt Kieli kaanalis ja Daani wäinas.

Eila ſai tuletornide oſakond Sakſamaalt ametliku teate, et Kieli kaanal õhukeſe jääkorraga kaetud on. Selle tõttu on puuſt laewadel (purjekatel) läbitulek Kieli kaanaliſt hädaohtlik, kuna aga raud-laewad takistamata kaanaliſt läbi pääſewad.

Ka Daani wäinas on jääolud kergemaks muutunud, mida juba ſelleſt wõib järeldada, et kõik Sundis ja Kattegattis aſuwad tulelaewad, mis kord oma kohtadelt raskete jääolude tõttu lahkuſid, oma alalistele ſeiſukohtadele tagaſi on aſunud.

Karjakaswatuſe nõukogu koosolek

kutſutakſe kokku weebruarikuu teiſel poolel ſ. a. Päewakorda tulewad muu ſeas ülewaade kontrollühiſuste tegewuſeſt, piimakarja tõugude küſimus praeguſe aja kohta, põllumajanduslikte näituste weiste oſakonna määruste lõpulik läbiwaatamine, piimasjanduſe küſimuſed, nagu meiereide normaal-tüübi kujundamine jne.

Arutuſele tuleb ka kontroll-ühiſuste liidu aſutamiſe küſimuſe arendamine, kuna liidu loomine juba möödunud koosolekul tarwilikuks tunnistati.

Eesti keele katſe ohwitſeridele.

Kolmapäewal, 16. jaanuaril oli ſõjawäe ühendatud õpeaſutustesſe Eesti keele oskuſe katſele määratud 65-ſt ohwitſeriſt ilmunud ainult 13, kelleſt keele oskuſes rahuloldawateks loetud 6 ja mitterahuloldawateks — 7.

Pleegitud ja pleekimata **pesuriiet,**
I sorti walget ja musta **kangaloime**
soowitame suurel ja wäiksel arwul wabrikuhinnaga
Tschernow, Luksep & Ko.
TARTUS, Kaubahoowis nr. 6—7. Telefon nr. 156.

Riia ſindlinaelu nr. nr. 15 ja 16 — 760 mrk. puud, Riia lati- ja mitmeſuguſeid peenikeſi naelu; traatſõelu igas ſordis, põlluraamu kainiit 40 m. puud
ſoowitab ſuurel ja wäikſel arwul
G. ja A. Rothermundt Tartus,
äri aſub nüüd Küütri uul. 3.

Riigiametnikud ja 8-tunniline tööpäew.

Riigiametnikkude pere on rahutu ja protesteerib. Wabariigi walitſuſe otſus, et 1. weebruariſt peale riigiaſutustes 8-tunniline tööpäew ſeniſe 6½-tunniliſe aſemel ſiſſe ſeatakſe, ei näi neile põrmugi meeldiwat. Ametnikkude keſkühiſus on juba proteſtkirja wabariigi walitſuſele eſitanud ja tänaſeks on ta poolt ka riigiteenijate üldkoosolek kokku kutſutud. Muidugi protesti tõſtmiſeks.

Mida tuuakſe ſiis protestides ette? Kõige pealt, et uue korralduſe juures, wõimata olewat kodus lõunal käia ja pooleteiſetunniline lõuna waheaeg ei wõimaldawat tarwiliſt puhkuſt. Teiſeks ei ſaawat ſiis enam kõrwalteenistuſt pidada ja kolmandaks jääwat paljudel riigiametnikkudel edaſiõppimine pooleli.

Enne kui ülesloetud põhjuste kaaluwuſt waatlema aſuda, tuleb tähendada, et meie 22-tuhandeliſeſt riigiteenijate pereſt $^7/_8$ kogu aeg juba 8 tundi töötab ja käesolew wabariigi walitſuſe otſus ainult ühte kolmandikku, ſee on umbes 7—8000 inimeſt, peaasjalikult kantſeleiliſi jõuduſid puudutab. Nii on ſiin käesolewal juhtumiſel õieti tööaja ühtlustamiſega tegemiſt, millega aga ſeni eesõigustatud ſeiſukorras olnud ametnikud leppida ei taha. Kuid wäited, mis nende poolt tööaja pikendamiſe wastu eſile tuuakſe, et kannata ka wähematki arwustuſt wälja.

Öeldakſe, et pooleteiſe tunni wältel ei ſaawat lõunal käia! Meie piſikeſes pealinnas, kus pealegi kõik riigiaſutuſed enamasti linna keſkkohta on koondatud! Seda ei ſaa küll uskuda. Wõtame näiteks meie ärielu ala, ſeal on ka 8-tunniliſe tööpäewa juures 1½ tundi lõunawaheaega määratud ja nii kui meil äriringkondadeſt kinnitatakſe, ei tekita ſee wähematki nurinat. Äriteenijate pere, mis kaugelt rohkearwuliſem on, ſaab 1½-tunniliſe lõunaaja wältel kõik oma asjad õiendatud. Miks ei peaks ſiis riigiametnikud, ſellega hakkama ſaama.

Kõige huwitawam on aga kõrwalteenistuſe küſimus. Nähtawasti peetakſe ſeda ametnikkude peres üsna loomulikuks, et hommikupoole riigiaſutuſes töötatakſe, õhtupoole aga weel kuſagil erateenistuſes käiakſe. Tööpäewa pikendamiſe juures poleks ſee muidugi enam wõimalik. Kuid ſarnane kahe koha pidamine pole üldſe loomulik nähtus, kuigi ta majanduslikult ametnikule tulutoow on. Selle all kannatab eeſtkätt riigiaſutuste asjaajamine, ſeſt ametnik, kes peale oma päewaſe töö õhtu otſa kuſagil eraaſutuſes töötanud, on järgmiſel hommikul loomulikult roidunud, ega ole taſt õiget töötegijat. Kuna riigiaſutustes töötegemiſe üle aga aruſaadawalt ſarnaſt walwet pole, kui eraaſutustes, ſiis koondub ka ametniku pea tähelepanu paratamata õhtuſe erateenistuſe peale ja ta töö riigiaſutuſes muutub õieti kõrwalteenistuſeks. Riik on aga ametnikult ta täie tööjõu palganud ja riigil on õigus ſelle tõttu ka nõuda, et ametnik oma täie tööjõu riigile pühendaks. Ja juſt kõrwalteenistuſe kaotamiſe ettetoomine ametnikkude poolt, näitab, et wiimaſed oma täit tööjõudu riigile ſeni ohwerdanud pole.

Edaſi tuuakſe ette, et paljudel edaſiõppimine tulla katkestada. Praegu õpiwad paljud riigiametnikud ju tõepooleſt mitmeſugustel õhtukurſustel ja õhtukoolides. Need waatawad loomulikult, oma teenistuskoha, kui ajutiſe äraelamiſe wõimaluſe ſoetamiſe peale ja ootawad ainult ſilmapiltu, mil tarwiliku hariduſe omandamiſe järele kas wõi ſootu teiſe elukutſe peale üle ſaaks minna. Olgugi, et eneſe edaſiharimine rõõmustaw nähtus on, ei ſobi ſee riigiteenistusmõistega kokku, kui riik oma aſutuste tööwiljakuſe arwel oma ametnikka koolitama peab. Tarwiliſe üldhariduſe peawad riigiametnikud ikkagi ometi enne teenistusſe astumiſt omandama ja teenistuſes olles oma täie tööjõu riigile ohwerdama.

Nii ei ole need wäited, mis tööpäewa pikendamiſe wastu eſile on toodud, kaaluwad ja wabariigi walitſuſel ei tarwitſeks protestide puhul oma otſuſt rewideerima hakata. On ju loomulik, et tööpäewa pikendamine kuſagil ja kellegile, olgu misſuguſes aſutuſes tahes, iſeäranis ei meeldi, liiategi kui warem lühem tööpäew on olnud. Kuid parata pole midagi. Üksnes tööga ja wäſimata tööga, ſuudame meie oma riigi ülesehitada — ſee peaks kõigile ſelge olema. Inimene, kes oma eraelus edaſi jõuda tahab, rühib päewad läbi tööd teha, miks ei peaks ſiis ka meie riigiametnikkude pere 8 tundi päewas töötada wõima, nii kui wäljamaade riigiaſutustes ſee ka tegelikult ſünnib.

Ja 8-tunniline tööpäew ei riku ometi konti. Tegelikult töötawad kõrgemad riigiametnikud ja eeſtkätt miniſtrid praegu märkſa rohkem tundiſid päewas, tuleb neil ju oſawõtta igaſugusteſt komiſjonideſt ja koosolekuteſt, mis tihti hilja ööni wältawad. Tööpäewa pikendamine tabab ſelletõttu tegelikult waſt peaasjalikult kantſeleiametnikkude peret ja ſhablooniliſt kantſeleitööd wõib ju 8 tundi päewas küll teha, ilma et karta oleks, et ſee waimu nürib wõi terwiſt rikub.

Läinud aasta alguſeſt peale kõrgendati riigiametnikkude palkaſid tuntawalt. Juba ſiis awaldaſime lootuſt, et käſikäes ſellega ka tööwiljakuſe tõſtmine peaks käima. Nüüd on ſee teostamiſel, mis terwitamiſe wäärtline nähtus on. Kuid tööpäewa pikendamiſega peab ka käſikäes koosſeiſude wähendamine käima. Ja kokkutõmbamine on ſiin ſel korral kindlasti wõimalik.

Riigiametnikud toowad oma protestides ka weel ette, et tööpäewa pikendamiſega ka palkaſid tuleks kõrgendada. Wõib olla, et mõne liigi ametnikkude palgad tõesti niiſuguſel korral ehk weel reguleerimiſt nõuawad, mis koosſeiſude wähendamiſe puhul ka ehk riigikasſa ſeiſukohaſtki läbiwiidaw oleks.

Nõudke ainult tuntud
Prow. H. Jürgens'i
Bor-Thymol ſeepi.
Kaubamärk „Peſew laps".
Kõik ſarnaduſed lükake tagaſi.
Kõrgemas headuſes tualettſeep: wiſtrikude, tedretähtede, päiwituſe, põlenud ja üleliigſe higi tamiſe wastu, teeb naha ſiledaks ja walgeks. Müük apteekides rohu- ja teistes paremates kauplustes.
Londonis juure kuldaurahaga kroonitud.

Inglaste ſõprus Balti riikide wastu.

Läti ſaadik Bisſeneek ja Leedu ſaadik Naruszewitſh lahkuwad lähemal ajal Londoniſt; eſimene läheb eraellu, teine kabineti liikmeks. Kindral Alfred Burt, kes 1919 Briti ſõjaliſe misſiooni juhina Lätis ja Leedus tegutſes ja tänaſeni Balti riikide tegelikuks ſõbraks edaſi on jäänud, andis lahkuwatele ſaadikutele Cavalry Clubis lõuna, milleſt 18 inimſt oſa wõttis, nende hulgas Balti maades käinud parlamend liikmed hrad P. Hannon, ſir Park Goff, ſir Harry Brittain; mõned wälis- ja ſõjaministeeriumi kõrgemad ametnikud, Eesti ſaadik ja kolme Balti riigi konſulid.

Lauakõnedes ütleſid parlamendi liikmed lahkuwatele ſaadikutele tunnustawaid ja lahkeid ſõnu, ühtlaſi meelde tuletades ſuwiſt teekonda Balti maadel, kus wastuwõtmine nii ſoe olnud. Nad hindaſid neis maades tehtud ülesehitawat tööd ja arwaſid, mereriigil Britil oleks põhjuſt nende rannariikidega ſõbralikku ühendust igaſuguste oludes alal hoida. Piduperemeeſt kindral Burti tänati, et tema, kel Baltimaadel, iſeäranis Lätis, kus ta peategewuspõld oli, nii palju uſalduſt, oma iſikliku tööga erakombel kaaſa on aidanud nimetatud ſidemete kõwendamiſeks.

Miljon dollarit.

26

Rootſi kirjaniku Anders Eje romaan.

— Jatkake ainult, — julgustas Fylgia.

— Siin on nimelt tegemiſt ſelle neetud kirjutusmaſinaga, — ütles René. — Waadake, preili, kui teie iſa mind palkas, nõudis ta minult kõigepealt keelte tundmiſt, ja et ſuurkaupmees rohkem keeli ei wajanud, kui neid ſeitſet wõi kaheksat, mida mina oskan, läks kõik hästi. Aga nüüd ilmus äkki ſee kirjutusmaſina näru. Kui teie iſa minult oleks küſinud: „Kas oskate maſinal kirjutada?" ſiis oleksin wastanud: „Ei!" Ärge wahtige ſugugi nii pilkawalt minu peale, oleksin tõesti „ei!" ütelnud. Aga ta ütles: „Teie kirjutate maſinal", juſt ſamal toonil, nagu oleks ta öelnud: „Teie puhastate endal hommikuti hambaid", wõi „Teie kustutate õhtul tuled". Häbeneſin „ei!" ütlemaſt. Kui oleksingi tahtnud ſeda öelda, ei oleks ma ſiiski ſuutnud.

Fylgia näris oma pikka uuriketti ja nokutas mõtlikult pead. See lugu oli ju tema enda loo ſarnane, kuigi wäikſemal kujul.

— Nii ſaite ſiis eraſekretääri koha wäikſe pettuſe tõttu.

— Tänan ſelle „wäikſe pettuſe eeſt."

— Mis teie ſiis minult ſoowite?

— Eſiteks ſoowin mina, et teie minu ſaladuſt jagakſite, ſeſt miski aſi ei edenda nii wäga ſõpruſt kui ühine ſaladus; teiſeks ſoowin mina, et teie mulle õpetakſite, kuidas ümber käia ſelle moonutiſega, mis ſeal kontoris aſub. Õpetage minule wähemalt tema mehanismi tundma. Mina ei oska talle iſegi paberit ſisſe panna. Kui minule ſelle riista peajooned ſelgeks on tehtud, läheb aſi ruttu, ſeſt mina olen kerge aruſaamiſega.

Fylgia tõuſis üles.

— Olen nõus, kuid ainult ühel tingimiſel.

— Wõtan iga tingimiſe wastu. Awaldage ainult oma tingimiſed.

— Minu tingimine on, et teie minu wenna ja õega tulewikus enam jõumehetükka ei teeks.

René ringutas oma tugewat ja paenduwat keha.

— Teie kardate wiſt, et ma nad maha wõin pillata.

— Õieti aimatud.

— Seda pole küll karta. Kuid annan teile ſiiski oma ſõna.

— — — — — — — — — — —

Härra René ja preili Fylgia läkſid kontorisſe kirjutusmaſina tundi pidama. Tunnis lobiſeti nii mõndagi, millel õpetuſega midagi ühiſt ei olnud.

Päraſt René ja Fylgia lahkumiſt ſeiſis elutuba ſilmapilgu tühi. Siis hakkas ſeal ſees äkki elama. Juba koridori ukſe taha oli kuulda Prickeni kriiskawat häält, Falkmani katkendliſi wastuſeid ja Lubowski wärwikat waimustuſt. Aſi on nimelt ſelles, et maja ainuke poeg ſellega ſugugi ei leppinud, et teda kui tuusti toaſt wälja oli tõstetud. Ta pööras kaebtuſega kõrgema instantſi poole. Proua Malla oli ka juures ja kuulas pealt, muidugi ainult moodi päraſt. Tema elawamaks ſoowiks oli ainult, et juurdlus ja kohus wõimalikult pea möödas oleksid. Siis ſaaks ta oma hingerahu tagaſi ja wõiks oma näputöö juure minna.

Pricken jutustas ja demonſtreeris. Teiſed kuulaſid pealt.

— Enne kui ukſe awaſin, ei kuulnud ma midagi. Arwaſin, et tuba on tühi.

— Ta arwas, et tuba oli tühi, — toonitas adwokaat.

— Aga waewalt olin ſisſe astunud, kui kuulſin eraſekretääri ütlewat: „Kas wõite ſaladuſt pidada?"

Falkman ja Lubowski wahetaſid pilgu.

— Kas oled ka kindel, et ta ſeda tõesti ütles? — küſis iſa.

— Fylgia istus ſiin ſohwal. Ja tema istus ſiin, keſet lauda, nii.

Poiſs kargas laua peale ja näitas, kuidas Marelle ſeal oli istunud.

— Ja niipea kui ta mind nägi, karjus ta: „Wälja!" Ja ſiis ütles ta Fylgiale: „Wiſake ſee wõrukael wälja!" Ja ſiis haaras ta minul kraeſt kinni ja tõstis mind wälja. Ja ſiis... ja ſiis...

— Ja ſiis... — kordas adwokaat.

— Ja ſiis ei olnud enam midagi, — lõpetas poiſs.

— Leian, et ſelleſt on küllalt, — ütles Falkman.

— Aga armas Artur, — katſus proua Malla lepitada, kuid armas Artur käratas, nagu ikka niiſuguſel korral:

— Wait, Malla!

Adwokaat ei teadnud õieti, mida arwata wõi mida ütelda. Tema oli eraſekretääri kalli raha eeſt ära oſtnud ja ſaaks kahtlemata teada, milles ſee ſaladus ſeiſab. Fylgiat aga ſundida midagi awaldama oleks ſama kerge olnud kui kuud taewaſt maha tuua. Suurkaupmees omalt poolt ootas adwokaadilt nõu ja juhatuſt. Et aga ſeda juhatuſt ei antud, algas ta oma harilikku põikmarsſi läbi toa. Papa Falkman kartis nüüd, et ta waheſt natuke ettewaatamata oli olnud, ſeſt ta oli ilma mõtlemata kohe eſimeſel ſilmapilgul Prickeni poolt ſeiſukoha wõtnud. Ainuke inimene ſiin majas, kelle poolt oleks maksnud olla, oli Fylgia, kuid Fylgia oli Prickeni nähtawasti ilma protesteerimata laſknud wälja wiia. Järjelikult tuli laita Prickeni ülespidamiſt, ja ei mitte eraſekretääri.

— Kuule, Jooſep, — algas ſuurkaupmees, — ſee on ſiiski wäga iſeäraline juhtumine.

Lubowski nuuskas ninatubakat.

— Kahtlemata, ſee on ka minu arwamine. See on wäga iſeäraline juhtumine. Saada Pricken woodisſe ja laſe teda oma pattude üle järele mõtelda, ſeſt ſina ei kawatſe ju Fylgiat üle kuulama hakata?

— Armas Artur, kui ſa ainult...

— Wait, Malla!

Äkki kostis kontoriſt Fylgia hele naer, ja toas tekkis niiſugune waikus, et oleks wõidud kuulda nõela mahakukkumiſt. Lubowski nägu läks ſelgeks ja papa Falkman muigas. Ainult Pricken oli wihane, käed ruſikas. Kuid, kes hoolis temaſt. Kui Fylgia heas tujus oli, oli kõik muu tühi aſi.

— Tule lähme ära, et meie Fylgiat ei ſegaks, — ſoſistas Lubowski Falkmanile.

Ja nii marsſis terwe ſeltskond kikiwarbil ja hanereas toaſt wälja, kõige ees taltſutatud Pricken, ſiis Loja, ſiis proua Malla, ſiis ſuurkaupmees ja kõige wiimaſena adwokaat.

Neljasteiſtkümnes peatükk.

Mida eraſekretäär wõib kätte ſaada, kui ta ainult tõſiſelt tahab.

Mõne minuti päraſt tuli Fylgia kontoriſt ſaali. Selle lühikeſe aja jooksul pidi aga midagi juhtunud olema, mis tema head tuju põhjalikult oli muutnud. Seſt Fylgia nägu ilmutas kõige ſuuremat ärrituſt ja tema pilk oli täis põlguſt. Ta põrutas jalga wastu põrandawaipa:

— Kui teie argpüks ei ole, ſiis tulge ſiia, ja kohe! — hüüdis ta.

Marelle tuli tõesti jalamaid kontoriſt ſaali. Tema näis aga täiesti rahulik olewat. Ta jäi keſet tuba ſeisma, käſiwarred ristamiſi rinna peal.

Fylgia oli küllalt nii tark, et aru ſaada, et ta mängu wõib kaotada, kui ta end ei walitſe. Ta unustas end ſiiski.

— Kes teie õieti olete? — küſis ta.

— René Marelle, eraſekretäär. Teie käſutada. Muidugi ka teie iſa käſutada. Saan 75 krooni kuus palka ja kõik prii.

Fylgia tõmbas käed ruſikasſe:

— Lubage, et ma need teie ſõnad tõlgin?

— Palun wäga.

Fylgia astus otſe Marelle juure:

— Teie olete nuuskur, nuuskur, nuuskur! Saate kuus kolmkümmend hõbeſeeklit ja nöör prii. Nöör, mille küljes teie peate rippuma

Oma wihas oli Fylgia julmalt ilus. Tema nägu leegitſes, punane kui purpur.

— Oh ei, — waidles Marelle wastu. — Nüüd tõmbate küll wale nööriſt. Ehk ſee küll peaaegu ka minu ſoow on, et teil õigus oleks. Kui teie lubakſite, äraandja muſu teie huultele wajutada.

Fylgial oli juba korda läinud end rahustada. Oli wäga rumal temaſt, et ta end oli unustanud. Ta kahetſes nüüd ſeda. Seega ei wõitnud ta midagi, küll aga wõis ta palju kaotada...

Iſegi mõni nõiakunsti „profesſor" oleks waimustuſt tunnud Fylgia muutumiswõimeſt. Ta ei wajanud iſegi klaaſi külma wett, et rahustuda. Tema pilk läks jälle ſelgeks, tema huulte wõbin muutus pilkeliſeks naeratuſeks.

— Teie ärritate mind, härra eraſekretäär, — ſeletas ta. — Teie toimetate minu ülekuulamiſt, nagu istukſin ma ſüüpingil. Seks ei ole teil mingit õiguſt. Wastake nüüd auſalt minu küſimuste peale. Miks tunnete nii erakorraliſt huwi minu iſikliste asjade wastu?

René mõtles natuke, ſiis astus ta Fylgia juure:

Päewauudiſed.

Warſsawi konwerents 2. weebruaril.

Eila tuli Poola poolt wälisministeeriumile ametlik kutſe, oſa wõtta Warſsawi konwerentſiſt, mis 2. weebruari peale kindlaks määratud. Arwatakſe, et ſellest järjekorraliſest Balti wälisministrite nõupidamiſest kõik kutſutud riigid ſaawad oſa wõtta, need on peale Poola — Eesti, Läti ja Soome. Leedule Poola kutſet ei ſaada. Soome uus wälisminister Enckell wiibib weel Pariiſis, kuid Poolas peetakſe wõimalikuks, et ta Helſingisſe tuleku järele aega leiab Warſsawi ſõiduks. Warſsawi konwerentſi programmiſt on juba kõneldud; ſee ſiſaldab wastastikuſt informatſiooni, ühistöötamiſesſe puutuwaid küſimuſi wälispoliitika alal ja ühiſe eſinemiſe kohta rahwasteliidus. Poola tahab päewakorda wõtta wahekohtu lepingu ſõlmimiſt, mille järele allakirjutanud riigid kohustukſid omawaheliſi tülisid õiendama wahekohtu teel.

Riia konwerentſi

kohta on nüüd lõplikult ſelgunud, et ſee pidamata jääb.

8-tunniliſe tööpäewa ümber.

Wõimalik, et tööpäewa kokkuſeades mõneſugune rewideerimine ette wõetakſe.

Riigiteenijate liit on teatawasti tänaseks „Estoonia" kontſertſaali kokku kutſunud riigiteenijate kooſoleku, kus 8-tunniliſe tööpäewa küſimus harutuſele wõetakſe. Nagu riigiteenijate meeleolu järele eeldada wõib, kujuneb ſee kooſolek protesti awalduſeks.

Mõned protestid on juba walitſuſe nimele ſaadetud. Walitſus ei ole nende kohta weel ſeiſukohta wõtnud. Nagu me kuuleme, tuleb 8-tunniliſe tööpäewa küſimus ühenduſes riigiteenijate protestidega kindlasti lähemal ajal walitſuſes uuesti harutuſele. Kas riigiteenijate ſoowidele 8-tunniliſe tööpäewa lühendamiſe mõttes wastu tullakſe, ſeda on praegu raske öelda, küll olewat aga wõimalik, et 8-tunniliſe tööpäewa kuju ehk töötundide moodustus mõneſuguſele rewideerimiſele wõetakſe.

Kõik politſeid ühe peawalitſuſe alla.

Riigikogu eelarwe komisjon awaldas teatawasti ſoowi, et kõik politſeid — kriminaal-, kaitſe- kui ka wälispolitſei ühe peawalitſuſe alla koondataks. Eila oli ſama küſimus walitſuſe erakorraliſel kooſolekul arutuſele, kus arwati, et eelarwekomisjoni ſoowiawalduſega tuleb nõus olla. Politſeide koondamine ühe peawalitſuſe alla wiiakſe wõimalikul korral läbi ſelle aasta keſkpaigas.

Peterburi konſuli

koht ſaab lähemal ajal wabaks, kuna praegune konſul W. Tomberg ſellelt kohalt lahkub. Wälisministeeriumi poolt on kuuldawasti Moskwa ſaatkonna kaubandusnõunikule Mölderile ette pandud ſellele kohale aſuda; ta ei olewat aga weel kindlat wastuſt annud.

Rootſiſt Eestile põllumajanduslikeks otstarbeks kuni 900.000 krooni krediiti lubatud.

Rootſiſt nõusolek ſaadud ka wäetisainete krediidi kohta.

Juba mõnda aega oli Eesti põllumeestel põnewamaks küſimuſeks, kas antakſe meile Rootſiſt ſoowitud tingimistel põllumajanduslist krediiti wõi mitte. Nagu juba teataſime, wiiwitas ſaamiſt ainult ſee asjaolu, et meie krediiti ka wäetisainete ostmiſeks ſoowiſime ſaada, kuna aga Rootſi poolt nimetatud otstarbeks krediiti ettenähtud ei olnud. Meie eſitaja Rootſis, hra Wirgo awaldas ſiiski lootuſt, et ka krediiti wäetisainete ostmiſeks lubatakſe.

Eila ſai põllutööministeerium härra Wirgolt Stokholmiſt telegraafi teel teate, et Rootſi abikrediidi komitee Dr. Grönvalli juhatuſel meie poolt palutud ſumma ſuuruſes, ſ. o. kuni 900.000 Rootſi krooni ehk ümmarguſelt 100 miljoni Eesti marka, põllumajanduslist abikrediiti on lubanud; ükſnes wäetisainete kohta tingimiſeks tehes, et ſelleks otstarbeks küſitud 270.000 R. krooniſt ainult kuni 50% laenu wõime ſaada. Muu oſa laenu kohta on meie ſoowid wastuwõtmiſt leidnud. Selle järele kujuneks laenuſaamine järgmiſelt: põllutöömaſinate ja -riistade ostmiſeks 400.000 R. krooni, laenu antakſe ſellest ſummaſt 65%, wäetisainete ostmiſeks 270.000 R. kr., laenu — 50%, tõuloomade ostmiſeks 80.000 R. kr., laenu 75%. Krediitidega, mis ſeemnewilja ostmiſest üle jääb, wõib osta wäetisaineid.

Lähemad teated krediidi tingimiste kohta ſaadab hra Wirgo kirjalikult.

Ringold Kalning Läti peaministriks.

Ta moodustaks töökabineti.

Läti poliitilistes ringkondades peetakſe kõige wõimalikumaks töökabinetti Ringold Kalningi juhatuſel. R. Kalning on laupäewal preſidendi juures olnud. Kuuldawasti olla temale juba, eſialgu küll weel mitte ametlikult, ettepanek tehtud tööwalitſuſt moodustada.

Talurahwa liidule olla R. Kalning wastuwõetaw. Tema walitſuſt toetakſid kõik kodanliſed erakonnad, ka wähemusrahwuſed juure arwatud. Wastasrinda jääkſid ainult ſotſialistid ja Letgallia kristlaſed. Kõik ſee kõneleb R. Kalningi poolt moodustatawa walitſuſe poolt. Talurahwa liidu ringkondades arwatakſe, et R. Kalning walitſuſe etteotſa aſumiſe korral kokkuhoidmiſe poliitikat hakkab ajama, mis wõimaldab talurahwa õiglastele nõudmistele wastu tulla. Wähemusrahwuſed toetawad tema kabinetti arwatawasti mõneſuguste kompenſatſioonide eest.

R. Kalningi kabinett on muidugi ainult kawatſus, mille teostamine wäga wõimalik.

Uus poliitiline erakond Lätis.

Lätis on aſutatud uus poliitiline erakond — „rahwusline talupoegade liit", kelle häälekandjaks ſaawat „Latwijas Sargs". Lätis on juba talurahwa erakond olemas, kelle juhtideks teiste hulgas Ulmanis ja Meierowics.

Kuidas põllumeestele ſeemnewilja wõlgu müüa.

Et nüüd niihästi wabariigi walitſuſe poolt kui Rootſiſt krediidi ſaamiſt loota on, korraldab põllumajanduſe peawalitſus neljapäewal 24. ſkp. põllutööministeeriumis nõupidamiſe küſimuſe ſelgitamiſeks, misſuguſtel tingimistel wõiks põllumeestele ſeemnewilja wõlgu müüa.

Rahade ümberwahetamiſega tuleb rutata.

Eesti pank tuletab meele, et 1. märtſil kaob makswus ja ümberwahetamiſe wõimalus 10, 25, 100 margaliste riigikasſatähtedel ja 50, 100 margalistel pangatähtedel.

Sajamargaliſed kasſatähed, mis liikumiſest kõrwaldamiſe alla kuuluwad, on eſimeſest wäljaandest, ſeeriates numbrita, 2. ja 3., millede tundemärgid: pruun wärw, eſiküljel ketraja kujutus, allkirjad Joh. Kukk ja J. Kiwiſild.

Sajamargaliste pangatähtede wärw on kollane, aasta number „1921" ja allkirjad E. Aule ja J. Sihwer.

Wastemõiſa ja Paewere waldade piiride kindlaksmääramine.

Siſeministeeriumi määruſega 19. ſkp. liideti 1. jaanuariſt arwates: 1) Wastemõiſa wallaſt Palwere walla külge Kaanſoo ja Põhjaka külad ühes walla piirides olewate metſadega ja metſawahi kohtadega, ja 2) Palwere walla küljeſt Wastemõiſa walla külge Okſa talu.

Liikwelolewate rahamärkide arw.

Riigikasſa teatab, et 1-ſeks jaanuariks 1924. a. oli tſirkulatſioonis riigiraha emisſiooni arwel rahamärke: 1.656.539.578 mk. Peale riigiraha emisſiooni arwel olewate rahamärkide oli ringkäigul:

Wahetusraha:

metallraha 1 margaliſi	4.771.216 mk.
„ 3 „	6.046.308 „
„ 5 „	16.982.335 „
10 margaliſi wahetustähti	34.376.970 „
25 „ „	63.150.875 „
Kasſaweksleid	14.032.000 „

Tarwitamata emisſiooni õiguſt on riigikasſal 1.543.460.422 mk.

Waled dollarid liikwel.

Wiimaſel ajal on ilmſiks tulnud hulgaline wale dollarite liikumine meie rahaturul, kuhu wiimaſed peaasjalikult eraturult wäliswaluuta ostuteel ſattunud. Waled dollarid on wõrdlemiſi hästi järel tehtud, nii et harjumatul inimeſel neid raske õigeteſt lahutada. Seepäraſt oleks ſoowitaw wäliswaluuta ostus-müügis õige ettewaatlikult toimida ja ſeda parem pankade kaudu teha, kus rahade ehtſuſe eest kindlustuſt kantaks.

Rakwere linnawalitſus ſoowib iſeſeiswat kooliwalitſuſt.

Rakwere linnawalitſus pööras neil päewil haridusministeeriumi poole palwega, Rakwere linnale lubada omaette kooliwalitſuſt moodustada, kuna praegu Rakwere linn ja maakond ühiſele kooliwalitſuſele alluwad. Ühtlaſi eſitab linnawalitſus hulga põhjenduſi, kuiwõrd tarwilik oleks Rakwere linnale omaette kooliwalitſus. Kõige pealt on Rakwere linn majandusliſelt iſeſeiſew, kuna linna ja maakonna huwid ſagedasti ükſteiſeſt erinewad, hariduslised küſimuſed ſattuda praeguſe ühiſe kooliwalitſuſe juures poliitiliste aruſaamatuste keerdu jne.

Haridusministeerium andis küſimuſe Rakwere uuele linnawalitſuſele läbiwaatamiſeks, ſeletades, et kooliwalitſuste eraldamiſe puhul linn ja maakond ühiſelt ühe koolinõuniku ülewalpidamiſe kulud peawad kandma.

Walga maakonna uus teedeplaan

on ſiſeministeeriumi poolt kuni uue teedeſeaduſe maksmapanemiſeni kinnitatud.

Piirituſe wedajale 421.500 mrk. trahwi määratud.

Möödunud aasta lõpul ſai Lokſa raiooni piiriwalwe ülem Krall teada, et Tſitri raioonis ſalaja piirituſt maale kawatſetakſe wedada, mille järele wiimane kohe asja jälgimiſele aſus.

Mõni päew hiljem märkas tähendatud raiooniülem ühel ööl kahte iſikut, kes maanteel mitu korda hobuſeid peataſid ja ree peal midagi korda ſeada püüdſid.

Selle peale kutſus raiooniülem piiriwalwurid kohale, kes reel ſõitjate jälgimiſele aſuſid.

Piiriwalwurid käſutaſid ſõitjaid peatada, kuid et wiimaſed käsku ei täitnud, awaſid piiriwalwurid tule, mille peale wiimaſed tuleandmiſega wastaſid.

Ree juurde jõudes, leidſid piiriwalwurid, et mehed hobuſe ree eest lahti rakendanud ning hobuſeid kaaſa wõttes põgenenud olid.

Reelt leiti 175 liitrit ſalakaubana ſisſeweetud piirituſt.

Ree juure ſeati walwe. Põgenejaid jälgides jõudſid piiriwalwurid Johan Mihkaeli taluni, kus ree juureſt leitud hobuſe jäljed lõppeſid.

Koha peal toimetatud juurdluſel ſelgus, et Joh. Mihkael ſee oli, kes ree ühes piiritusnõudega maanteele jättis. Koha peal ſalgas Mihkael oma ſüü. Asja kohta ſeati protokoll kokku. Wiimaſel tollinõukogu kooſolekul oli ſündmuſe kohta käiw protokoll arutuſel.

Tollinõukogu leidis Johan Mihkaeli ſüü ſalakaubaweos tõestatud olewat ja määras temale 427.500 marga ſuuruſe trahwi.

Ühtlaſi konfiskeeritakſe tähendatud ſalakaubawedajalt üks hobune ja maanteele jäetud regi.

Raamoti abielupaari hõbepulm.

20. jaan. pühitſes Dr. Jaan Raamot abikaaſaga oma hõbepulma. Mõlemad jubilaarid on pea ſama palju, kui nad abielus olnud, Eesti awalikuſt eluſt agaralt oſa wõtnud ning ſeltskonna tähelepanu köitnud.

Dr. Jaan Raamot, kes praegu 50-aastane, ſündis Wigalas talurentniku pojana. Raskustega wõideldes ja aineliſt wiletſuſt kannatades lõpetas J. Raamot Pärnu linnakooli, ſiis Goldingeni ſeminaari, kuſt ta Wilna linnakooliõpetajate inſtituuti astub. Kuna J. Raamot ſuurt huwi põllutöö wastu tunneb ja põllutööd ka iſatalus igal ſuwel teeb, astub ta Wilna inſtituuti lõpetamata, Mustiala põllutöökooli, mille lõpetamiſe järele ta Nowgorodi kubermangu piimatalituſe inſtruktori kohale läheb. Oma teadmiſi täiendab J. Raamot Königsbergi ülikoolis, mille järele ta Tuula kubermangu kaheks aastaks piimatalituſe juhataja kohale läheb. Hiljem täiendab ta ennaſt weel oma erialal Leipzigis, kus ta ülikooli juures doktoriks promoweeritakſe.

Kui Wene-Jaapani ſõja ajal kodumaal ſahedamad tuuled puhuma hakkawad, tuleb J. Raamot kodumaale, kus ta Aleksandri põllutöökeſkkooli inspektoriks kutſutakſe.

Rewolutſiooni ſumbutamiſel 1905. aastal ſaab Dr. J. Raamot rohkesti kannatada. Ta wõetakſe karistusſalga poolt kinni ning 6½ kuud tuleb tal wangimajas wiibida, kuni ſüüdistus tema wastu lõpetatakſe. „Rewolutſionäärina" ei pääſe J. Raamot enam riigiteenistuſesſe, ta läheb Kõo keſkpõllutöökooli mõiſa walitſejaks.

1912. aastal walitakſe J. Raamot Liiwimaa talupoegade eſitajana 4. Wene riigiduumasſe, mille tööſt ta kuni ſelle wiimſe päewani oſa wõtab. Wene ajutiſe walitſuſe poolt määratakſe Dr. J. Raamot Wene riigipanga komisſariks ja Soome ülemkomisſari abiks.

Kui Eestis ikka enam ja enam maad wõtma hakkab mõte, et Eesti oma ſaatuſt Wenemaa ſaatuſega ſiduda ei tohi, tuleb Dr. R. Eestisſe, walitakſe maapäewa liikmeks ja maawalitſuſe eſimeheks. Eſimeſes Eesti walitſuſes on Dr. R. toitlus- ja põllutööministriks, aſutawasſe kogusſe walitakſe ta maaliidu erakonna eſitajana. Hiljem töötab Dr. R. põllutööministri abina ja äriliste ettewõtete juhina. Muu hulgas oli Dr. Raamot pikemat aega o.-ü. „Kaja" juhatuſe eſimeheks, kus ta „Kaja" wäljaandmiſe töödeſt ſuure armastuſe ja huwiga oſa wõttis.

Alati lahke ja ſõbralik, leidlik ja optimiſt kõige raskematel ſilmapilkudel, wastutulelik ja heaſüdamlik, on Dr. Raamot alati ſuure lugupidamiſe oſaline olnud Eesti iſeſeiswuſe loomiſe alal, eriti ſelle kõige raskemal ajajärgul, on Dr. J. Raamot ſuuri teeneid omandanud.

Proua M. Raamot on pikemat aega heade tagajärgedega meie perenaiste kaswatamiſe ja harimiſe alal töötanud, olles aastaid Sahkapuu majapidamiſe kooli juhatajaks.

Mõlemad jubilaarid on täies tööjõus, nendelt loodame weel palju wiljarikast tööd, milleks neile palju aastaid ja head kordaminekut ſoowime.

Wanem-leitnant Ilmar Luhaäär †

20. jaanuaril ſuri Tartus merewäe wanem leitnant Ilmar Luhaäär 29. eluaastas, piinarikka haiguſe järele.

Kadunut mäletab eestkätt meie merewägi, kui heaſüdamliſt, julget ja kohuſetruud kaaslaſt.

Peale keſkkooli lõpetamiſt Tallinnas, astus Luhaäär Tartu ülikooli, kus ta aga ilmaſõja lahtipuhkemiſel õppimiſe pidi katkestama ja wäeteenistusſe minema.

Kui ſakslaſed Eestimaa okkupeeriſid, läks L. ühes ſalkkonna eestlastega Arhangelskisſe Ingliſe ſõjawäkke. Wabadusſõja ajal oli ta aga juba Eesti merewäes, täites lahinguaegadel wastutusrikkaid ülesandeid, mille eest muu ſeas wabadusristi omandas. Mõni aeg päraſt wabadusſõja lõppu määrati Luhaäär Peipſi laewastikku, ſuurtüki-laewa „Ahti komandööriks. Ühes ſellega lootis kadunu ka õppimiſt Tartu ülikoolis lõpule wiia. Kõigeſt ſelleſt on nüüd ſurm oma karmi käega kriipſu läbi tõmmanud.

Prantſuſe tingimiſed Wenemaa tunnistamiſe kohta.

„Petit Pariſien" on awaldanud poolametliku teate, mis ütleb, et nõukogude walitſuſe tunnistamine, mida wõib Londoniſt Ramſay Macdonaldi kabineti poolt warsti oodata, ei muuda Prantſusmaa wahekorda nõukogude Wenemaa wastu. Selles küſimuſes ei laſe Prantſuſe walitſus eneſe peale mingit mõju wäljaspoolt awaldada, waid käib iſe oma põhimõtete järele, waid ſeab nõukogude Wenemaa tunnistamiſe rippuwaks kolme tingimiſe täitmiſeſt.

Prantſuſe walitſus ei taha Wenemaa ſiſemistesſe asjadesſe end ſegada, ei pea ka tarwilikuks ſelguſt muretſeda, kas ja mil määral nõukogude walitſus tõesti eſitab Wene rahwaſt, waid ta nõuab: 1) Nõukogude walitſus peab tunnistama Wenemaa wõlgaſid, mis on tehtud enne ſõda, eriti Prantſusmaal; 2) peab Prantſuſe kodanikkudele, kes on Wenemaal rewolutſiooni läbi oma waranduſe kaotanud, need waranduſed tagaſi andma ehk wastawal määral kahjutaſu maksma; 3) peab lõpetama igaſuguſe rewolutſioonilise kihutustöö tegemiſe Prantſusmaal.

Ajakirjanduſe ülewaade.

Walitſuſe täiendamiſe kohta

tõi neil päewil ſotſide leht „Ühendus" kõmuſõnumi, kus muu ſeas ſeletatakſe, et uueks ſõjaminiſtriks ſaada kõige enam lootuſt olewat riigikogu liikmel Holbergil põllumeeste rühmaſt. Kuid takiſtuſeks olewat ſiin asjaolu, et hra J. Holberg liig noor olewat. Edaſi ſeletatakſe, et kui tſiwiiliſikuteſt ſündſat kandidaati ei leidu, ſiis ſõjaminiſtri koht jällegi mõnele ſõjawäelaſele antawat, kus juures põllumeeste kogudeſt kõige enam lootuſi kindral Sootſil olewat.

Peame omalt poolt ſelle ſõnumi kohta tähendama, et ſee meie teades otſaſt lõpuni „Ühenduſe" kõmu on. Muidugi wõib põllumeeste rühm oma ſeaſt ſõjaminiſtri anda, kui ſeda ſoowitakſe, ſelleks tal jõuduſid on, kuid ſeda küſimuſt pole meie teades tänapäewani arutatud.

„Waba Maa" trükib ſelle „Ühenduſe" ſõnumi ära ja liſab omalt poolt juure, et „Ühendus" nalja tegewat, ſeſt hra Holbergi määramiſt ſõjaminiſtri kohale ei ſaawat ju tõſiſelt wõtta. Niiſuguſt märkuſt peaks küll „Waba Maa'l" piinlik olema teha, kuna praegu ju ometi ſõjaminiſtriks ta lähedal ſeiſew mees on, kes hra Holbergiſt mitte wanem pole ja ſõjaasjanduſe alal pealegi wõhik on, kuna hra Holberg ometi ſõjawäelane, ja wabadussõja läbiteinud ohwitſer on.

Ülikool.

Uus loengute kawa ilmunud.

Uus loengute kawa käesolewaks ſemeſtriks ilmus laupäewal. Kaane iluſtuſena on Tartu ülikooli tähetorn, mis wäga kenasti wälja tulnud. Siſukord kawas on harilik. Arko.

Immatrikulatſioon

on teiſipäewal, 22. jaanuaril ülikooli aulas, mis pidulikult ſünnib. Arko.

Õpetöö algus.

Õpetöö ametlik algus on 25. jaan., millal kõik aſutuſed ja teaduskonnad tööd peawad alustama. Tegelikult aga algawad loengud paar päewa warem, ſamuti ka praktikumid. Arko.

Tähtajad ſel poolaastal

on järgmiſed: ſemeſtri algus 15. jaanuaril, lõpp — 1. juunil; immatrikulatſioon 22. jaanuaril; wiimaſeks tähtajaks, mil rektori poolt makswaks tunnistatud põhjustel immatrikulatſioon weel lubatud, on 1. weebruar; õpemakſuſt wabastamiſe ja abiraha ſaamiſe ſoowiawalduste ſiſſeandmiſe wiimaſeks tähtpäewaks on 1. weebruar; õpemakſude ja praktiliste tööde makſude õiendamiſe kui ka ettelugemistele kirjutamiſe wiimaſeks tähtpäewaks on 15. weebr.; kõik ettelugemiſed ja muu õpetöö peawad hiljemalt 25. jaan alganud olema ja wõiwad lõppeda mitte enne 8. maid; kõik üliõpilaſed on kohustatud hiljemalt 2 nädala jookſul päraſt õpetöö alguſt oma aadressi ülikooli kantſeleiſt ſaadawal aadressilehel üles andma; korteri muutmiſel õpeaja wältuſel tuleb uus aadress hiljemalt 3 päewa jookſul ülikooli kantſeleis üles anda. Arko.

Kohus.

Enamlaste poole ülejookſik wangistuſega karistatud.

Sügiſel enamlastega põgenes 5. Rakwere rügemendiſt üldiſel taganemiſel ſama rügemendi reamees Johannes Udenküll ära. Nagu päraſt ſelgus, läks Udenküll Piira mõiſa oma wanemate juure ning warsti peale ſelle enamlaste wäkke, kuhu ta wabatahtlikult astus. Seal teenis ta mitmes wäeoſas kuni juunikuuni 1921. a., millal ta optandina Eestiſſe tagaſi tuli. Siin wõeti ta kohe kinni kui ülejookſik ja anti ſõjaringkonnakohtu alla.

Udenküll iſe ſeletas, et ta lahingus Randma küla juures wangi langes. Nagu tolleaegne wäeoſa ülem ſeletas, ei ole ſelles lahingus ükski rahwawäelane wangi langenud, ning Udenküll olnud päraſt lahingut weel wäeoſas alal.

Sõjaringkonnakohus tunnistas Wiru maak. Warangu walla kodaniku Johannes Toomaſe p. Udenküll'i ſüüdi waenlaſe wäkke ülejooksmiſes ja mõistis ta 3 a. ja 9 kuuks ſunnitööle.

Haawamine peawahis.

19. mail l. a. läkſid Tallinna garniſoni peawahis kinnipeetawad wahialuſed Makſim Pukk ja Paul Jürgenſon kaklema, kusjuures wiimane Pukk'ile kolm noahaawa lõi. Haawad kuuluſid kergete liiki.

Paul Jürgenſon, kes 9 korda kohtu poolt karistatud on, wiimane kord kuueaastaliſe wangiroodnga wäeteenistuſeſt kõrwale hoidmiſe päraſt, mõisteti 4 kuuks türmi. —ng—

Wäejookſik-röowel 15 a. ſunnitööle mõistetud.

22. juunil l. a. tuli keegi ſõduririietes paljajalu noormees Wõru maak. Orawa wallas Liiſa Kink'i maija ja nõudis perenaiſe Liiſa Kink'i käeſt, kes ükſi kodu oli, raha wäljaandmiſt. Iſik oli puunuiaga warustatud. Liiſa Kink'i ſeletuſe peale, et raha ei ole, kordas iſik oma nõudmiſt ja kui Kink tahtis majaſt wälja minna, öeldes, et raha wäljas on, haaras iſik Kink'i rinnuſt kinni, lõi teda nuiaga pähe, mille tagajärjel Kink meelemärkuſe kaotas. Jälle meelemärkuſele jõudes leidis Kink, et iſik on lahkunud ja kadunud on tema mehe uued riided, taskukell ja muud asjad 15.000 m. wäärtuſes.

Liiſa Kink'i ſeletuſe järele tema ſeda iſikut näinud juba paar päewa, kus ſee mitmeſuguste ettekäänete all, nagu wett joomas jne. tema majas käinud. Kord nimetanud tema ennaſt Schults'iks.

Nagu kindlaks tehti, oli 18. juunil Aleksandri walla wangiwahi käeſt ärajooksnud tuntud waras Tartu mk. Rokpa walla kodanik Julius-Eduard Schults, maha jättes oma ſaapad, kelle peale ka kahtlus röowimiſes langes. Üks kuu hiljem tabati tähendatud Julius Schults, kes tunnistas üles, et tema röowimiſes ſüüdi on.

Sõjaringkonnakohus mõistis ta 15 aastaks ſunnitööle.

Õnnetuſed ja kuritööd.

Suuremaſt õnnetuſeſt pääſenud.

18. jaanuaril ſõitſid Tartumaal paar Waimaſtwere walla noortmeeſt nii ettewaatamatalt üle raudtee ülesõidu koha, et nad rongi liginemiſt ei märganudki. Õnneks ſaid nooredmehed weel aegsaſti reelt maha hüpata ja pääſeſid ſelle läbi ſuuremaſt õnnetuſeſt, kuna regi rongi all puruks läks ja hobune kraawi paiſati. Hobune jäi terweks. —i—

Joobnud olekus ennaſt ülespoonud.

18. jaanuari ööſel tulnud Are wallas eluts ſew Jaan Anderſon joobnud olekus linnaſt koju, kuhu jõudes hakanud ta asju puruks peksma ja ähwardanud kõiki ſeesolijaid wälja peksta ja iſegi maja põlema ſüüdata, kuna eneſe elu nii hapuks läinud öelnud olewat, et ta ſeda ükskõik mil wiiſil lõpetada tahtwat. Kuna mees kaunis „ſooja peaga" olnud ja tema ka ennemalt ſarnaſeid jutte joobnud olekus rääkinud oli, ſiis ei teadnud ſelleſt keegi tähele panna. A. heitnud woodisſe ja ka teine pererahwas uinunud magama. Hommikul üles ärgates, leidnud pererahwas peremehe ſama kambri ukſe käepideme otſas ülespoonult. Anderſon oli 40 a. wana taluperemees ja abielus. Ülespoomiſe põhjusteks arwatakſe olewat raskuſed, mis maja peal laſuwate wõlgade taſumiſega ühenduſes. „Colo".

Ülespoonud.

16. ſkp. oli Abja linawabriku tööline Jaan Naska ennaſt üles poonud wabriku ſauna riietehoiu ruumis. Mahajäetud kirjas palub ta oma ſurmas kedagi mitte ſüüdistada. Ta olla oma elu lõpetanud elutüdimuſe tagajärjel. J. N. oli juba pikemat aega tuntud kui ſuurem alkoholi tarwitaja. Pp.

Õnnetu juhtumine.

Raske õnnetus tabas 19. ſkp. Uue-Antsla walla peremeeſt A. K. laadalt koju tulles. Urwaste kirikumäe kallakuſt alla ſõites, hakkas noor hobune lõhkuma ja põrkas ſaaniga wastu ſillaposti. Saan purunes ja A. K. murdis ümberpaiskamiſel käeluu. Ka hobune ſai tuntawalt wigastada. Õnnetule anti kohaliku arsti poolt eſimene abi. „Talw".

Kõige odawam
jalanõude ostukoht
SAAPAKAUPLUS
„Estoonia" teaatrimaja 12.

Sakſamaa rahaasjanduslise ſeiſukorra uurimine.

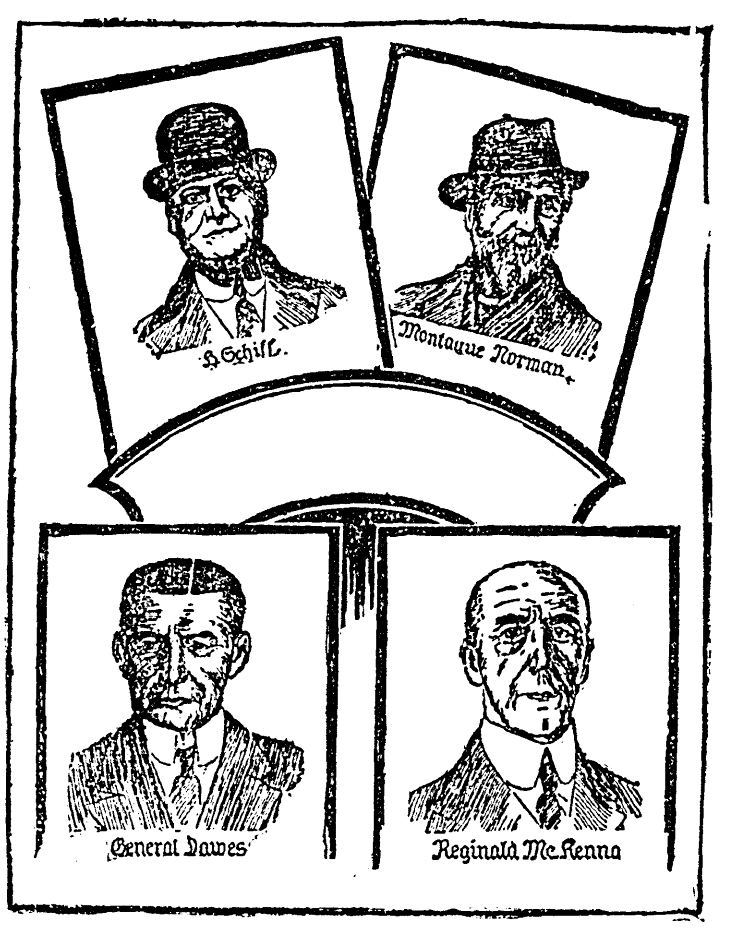
H. Schiff.
Montague Norman.
General Dawes
Reginald Mc Kenna

Reparatſiooni komiſjoni juures Pariiſis astus 14. jaanuaril kokku eſimene asjatundjate uurimistoimkond, kellel on ülesandeks teeſid ja abinõuſid otſida Sakſa riigi-eelarwe taſakaalu ſeadmiſeks ning marga kurſi ſtabiliſeerimiſeks. Teine toimkond reparatſiooni komiſjoni juures, kellel tuleb abinõuſid otſida ſelleks, et ſuured kapitaalid ei põgeneks heakstegemiſe makſukohustuste täitmiſe eeſt ja ei walguks Sakſamaalt ära wäljamaale, pidi ſealſamas kokku astuma 21. jaanuaril. Kuna mõlemaſt toimkonnaſt peale Ingliſe, Prantſuſe, Itaalia ja Belgia eſitajate weel Ameerika ühisriikide eſitajad oſa wõtawad, ſiis on ſiin tegemiſt wäga tähtſate aſutustega. Toimkondade töödeſt wõib loota lahendamiſt keeruliſele heakstegemiſe küſimuſele.

Eſimeſe toimkonna awamine ſündis reparatſiooni komiſjoni aſukohas Astoria wõõrastemajas. Kõik komiſjoni liikmed koguſid ſelleks ſinna kokku ühes eſimehe Barthouga, kes koosoleku awas terwitusſõnadega, mille peale ameeriklane Dawes wastas. Wiimane waliti toimkonna eſimeheks. Siis läks Barthou teiste komiſjoni liikmetega ära, ſaali jäid asjatundjad ükſi. Eſimeſed ſõnad, mis Dawes ütles, olid: „Kui teil, m. h. härrad, ſelle wastu midagi ei ole, ſüütan oma piibu põlema". Ta wõttis piibu ja tubakakoti taskuſt, toppis piibu hoolikalt täis ja pani põlema. Sedaſama tegi ka teine ameeriklane Owen Young. Teiſed panid paberosſid ſuhu ja ſinakas ſuitſuwinas algas töö. Koosolekud on kinniſed, aruandeid ei awaldata. Minewa nädala keskel kutſus Dawes Berliiniſt Sakſa riigipanga direktori Dr. Schachti kohale, tarwilikka ſeletuſi andma. Schacht wõttis otſekohe kutſe wastu ja ſõitis laupäewal Pariiſi, umbes nädalaks ajaks. Päraſt ſeda aſub toimkond Berliini, et Sakſa rahaasjanduſt koha peal järele uurida. Toimkondade töö wõib kesta wähemalt 2—3 kuud. Juhataja Dawes on üldiſt arwamiſt mööda wäga oſaw, asjalik ja külmawereline mees, kes end prantslaste ega ſakslaste poolt meelitada ei laſe, waid oma pea järele käib. Poliitiliſi küſimuſi, nagu Ruhri okkupeerimiſe ſeaduslikku oluſt, ei laſe tema kõne alla tuua.

Pildil näeme nelja tähtſat eſitajat asjatundjate uurimistoimkondades, kelle ſõnad wäga palju kaaluwad: New-Yorgi pangaomanik H. Schiff, Inglismaa panga direktor Montague Normann, Ameerika kindral Dawes ja Suur-Britannia eſitaja Reginald Mac Kenna, endine Ingliſe warakantsler.

Kalendri jant Petſerimaal.

Setud uue kalendri peale üleläinud. Wenelaſed peawad kangekaelſelt wanaſt kalendriſt kinni. Käraríkkad wahejutumiſed Petſerimaa kirikutes. Preeſtrid politſeilt abi otſimas. Wene preeſtrid kalendri küſimuſt terawaks ajamas.

Ei ole Petſerimaal praegu tähtſamat jutuainet, kui pühade pidamine uue wõi wana kalendri järele. Nagu teada, pidi 15. oktoobriſt peale Konstantinoopoli patriarki käſul Kreeka-katoliku uſu kirikus uus kalender makſma hakkama.

Sinoodi käſul pidi jõulu jumalateenistus Eesti Apoſtliku uſu kirikus uue kalendri järele olema.

Setu koguduſed pidaſid omapd pühad ka tõesti uue ſtiili järele, ilma mingiſuguſe wahejuhtumiſeta. Ainult mõned ükſikud perekonnad pidaſid päraſt ka weel wana kalendri järele pühi, naljatades, et nüüd aega ſelleks jätkub.

Setud awaldaſid juba waremaltki ſelleks ſoowi, et parem oleks kui uue kalendri järele pühi peetaks, nagu mujal Eestis on. Sarnaſe meeleolu loomiſeks aitaſid mitmed Eesti ſooſt preeſtrid kaaſa, kes Setu koguduste peal ametis.

Kuid teine lugu on wenelastega. Need ei taha kuidagi wiiſi wanaſt kalendriſt lahkuda ja nõuawad, et preeſtrid ppeaks neile ka wana kalendri pühade ajal jumalateenistuſt pidama, mis ſinoodi poolt keelatud oli.

Mitmel pool on kirikus ſkandaalid olnud jumalateenistuſe ajal. Nii oli Petſeri kirikus 19 ſkp. ſurnuuatmine, mis ajal wana kalendri järele kolmekuninga päew oli. Jumalateenistuſt pidas arkimandrit Johannes. Rahwas nõudis kirikus, et kolmekuninga püha jumalateenistuſt peetaks ja kui ſeda ei peetud, ſiis hakkas rahwas iſe oma algatuſel kirikus jordani lauluſid laulma, millega ta korralikku jumalateenistuſt ſegas. Kui arkimandrit hakkas rahwaſt manitſema ſiis tõuſis kirikus hirmus kära. Rahwa ſeaſt hüüti: „Meie ei ole Teid ſiia kutſunud", „Wõite ſiit ära minna". Mõnel pool on preeſtrid politſei poolt julgeoleku ſuhtes kaitſet palunud. Kõige ſelle kalendrijandi juures ſüüdi on eeſtkätt preeſtrid iſe ja Petſerimaa rahwaſaadikud.

Preeſtrid on alati püüdnud rahwale ſeletada, et wana kalender on ainukene õige kalender, Moſkwa patriark Tihon olla ka wana kalendri poolt ja petſerlaſed, kui wenelaſed, peawad Moſkwa, aga mitte Konstantinoopoli patriarki käskuſid täitma. Petſerimaa riigikogu liikmetel oli waliміste ajal lööksõnadeks wenelaste ſeas: „Wana kalendri järele pühad ja wanad wallad uuesti ellu."

Ei ole ime, kui ſelle kihutustöö wiljana kirikul poliitikalt abi otſida tuleb. X. Z.

Tallinna ſõnumid.

Majaomanikud protesteeriwad ſundusliku linna trammitee puhastamiſe wastu.

Majaomanikkude ſelts ſellekohaſe märgukirjaga linnawalitſuſe ees eſinenud.

Tallinna majaomanikkude ſeltſi juhatus on pööranud märgukirjaga linnawalitſuſe poole, milles protesti awaldatakſe linnawalitſuſe kawatſuſe wastu trammitee puhastamiſt edaspidi ſundusliſelt nende kinniswaranduste omanikkude peale panna, kelle krundid trammiga warustatud uulitſate ääres aſuwad. Arwesſe wõttes, et kui majaomanikud kohustatud on harilikka läbikäiguuulitſaid lumeſt ja prügiſt koristama, ſiis ſünnib ſee naturaal-kohustawa ſeaduſe põhjal, ſelle wastu ei ſaa aga ſama ſeaduſe põhjal majaomanikka ſundida trammiteed lumeſt rookima, puhastama ja korrashoidma, ſeſt et tramm oma teedega ja igaſugu liikumiſe abinõudega on harilik linna äriline ettewõte ja ſelle koristamine peab ſündima ſiis ka ainult linna kulul.

Teiſeks palub majaomanikkude ſeltſi juhatus linnawalitſuſt politſei tähelpanu ſelle peale juhtida, et praegu jõusolewate ſunduslikke määruste järele ei tarwitſe jalgteeſid kuni põhjani puhtaks kraapida, waid ſinna wõib jääda kuni tollipakſune kord lund peale. Samuti käib ſunduslikke määruste wastu lume äraweedamiſe nõudmine ſõiduteelt, kui ſeal lund alla ühe jala ſügawuſe on. Kui nüüd politſei peaks nõudma kõnniteede (trotuaaride) kuni põhjani puhtaks kraapimiſt ja kogu lume äraweedamiſt ſõiduteelt, ſiis käib ſee linna ſunduslikkude määruste wastu.

Salakaubana ſisſeweetud piirituſt ſuuremal hulgal tabatud.

Wiimaſe paari päewa jooksul tabati Tallinna jaoskonna piiriwalwurite poolt jälle 1215 liitrit Eesti piirituſt, mis ſalakaubana maale tagaſi taheti toimetada.

Nii tabati Narwa maantee ääres aſuwa „Jru" kõrtſi juures (woorimees nr. 800) Friedrich Pooli wankrilt heinte ſisſe peidetud 375 liitrit piirituſt; Jägala külas peeti kinni Jüri Meigas 20 liitri piirituſega, mis plombide all oli. Ööl wastu möödunud pühapäewa peeti Miini ſadamas kinni ſalakaubaweedajad Roman Dubas, Nikolai Tõnikon ja Harald Peekmann ühes 440 liitri piirituſega; eile keskpäewal pandi Tallinna jaoskonna piiriwalwe poolt läbiotſimine toime, Miini ſadamas aſuwa mootorlaewa „Woog'i" peal. Läbiotſimiſe juures leiti ſalakaubana ſisſeweetud Eesti piirituſt 380 liitrit.

Kõik ülaltähendatud juhtumistel leitud piiritus konfiskeeritakſe, kuna ſüüdlaſed wastutuſele wõetakſe tolliſeaduſe rikkumiſe päraſt.

Rendilepinguid pikendatud.

Wiimaſel linnawalitſuſe koosolekul pikendati hulk rendilepinguid ſeniste linnamaade rentnikkudega. Rendimakſud jäid ſuuremalt jaolt endisteks.

Järgmine linnawolikogu koosolek

peetakſe ära kesknädalal, 23. jaanuaril, kell 6 õhtul. Koosoleku päewakorras on muu ſeas linnawalitſuſe ettepanekud üüriſeaduſe muutmiſe kohta, Ülemiste järwe Lasnamäe ärajooksu kraawi korraldamiſe kohta, ehituslaenu andmiſe ja nõutamiſe kohta, Lydia Koidulale auſamba ehitamine, waestelaste kohtu eſimehe walimine ja mitmed jookswad küſimuſed.

Uue linnawolikogu walimiste tühistamiſe tõttu astub weel kord kokku endine wolikogu.

Kohaliku Rooma-katoliku kiriku uus preester.

Ülecila 20. ſkp. pühitſeti uueks preestriks Tallinna katoliku kirikus **Hendryk Werling**.

H. Werling on Lukſemburgi alam. rahwuſe poolt hollandlane, 44 aastat wana.

Kõneleb peale oma koduste keelte, ſ. o. Hollandi-, Sakſa- ja Prantſuſe keelte weel Poola keelt. Praegu õpib hra Werling Eesti keelt.

Eelmine kohaliku Rooma-katoliku kiriku preester, rahwuſe pooleſt letgallane, ſõidab Läti Rooma-katoliku preestri kutſel Lätimaale.

Wali lumetorm.

Pühapäewa õhtupoolikul õnnestas talweſiidu mõnuſa ſulawõitu ilmaga. Tegi Tallinnas eſimeſe numbri ſaanitee. Woorimeestele andis korraga hea teenistuſe. Päris lusti-ſõitu tehti. Weel ſüdaöõl ajaſid Pärnu maanteel mõned linnaskäijad maamehed üksteiſega wõidu. Aina nelja laſid, kuljuſed kõliſeſid nagu kiriku-kellad. Tõnismäelt alla tulles tihkas üks woorimeeski talumehe hobuſega jõudu katſuda. Põllumehe lõbu käis aga ette. Oli ka hobune nagu ahi ſaani ees. Mööda libedat lund oleks ka tuulgi ſaane liigutanud.

Kõik ſee ilus talwelõbu kadus aga esmaspäewaſe tormi käes. Nii ägedalt wiruitas linna ſeeski tuiſata, et kuulmine ja nägemine kadus. Lund paiskas nagu liiwa. Tramm pidas hommiku mõne tunni loodusega wahwat wõitluſt, ent pidi taganema; õhtupoolikul polnud enam roobaste kohtagi märgata. Ainult autod ja woorimehed pidaſid wastu. Eila hommikul puhus tuul idaſt 8 balliliſe tugewuſega, õhtul pööras rohkem põhja poole (NNO). Samad teated ſaadi ka Narwa-Jõeſuuſt. Merel oli tuule jõud igatahes tugewam ja wõis laewadele hädaohtlikuks ſaada. Ilmajaama arwamiſe järele raugewat torm täna hommikuks.

Linna apteegis uued prowiiſorid ametisſe wõetud.

Wiimaſel linna terwishoiu komiſjoni koosolekul kinnitati uuteks prowiiſoriteks linna apteeki prow. Peeter Kelk ja A. Kaewa. neiſt wiimane ajutiſeks tööjõuks. Seni olid tähendatud kaks kohta juba mõnda aega wabad; ſoowijaid nende kohtade peale oli kaheksa.

Riigikogu.

Eelarwe alamkomiſjonideſt jõuab ſuurem oſa oma töödega juba käeſolewal nädalal lõpule. Kohtuministeeriumi eelarwe alamkomiſjon Tallinna wangimajaſid waatamas. Riikline katſekoda ja laboratoorium wiidakſe üle Tallinna tehnikumi juure.

Eelarwe komiſjoni juhatuſe koosolek.

Eila oli eelarwe juhatuſe ja eelarwe alamkomiſjonide juhatajate ühine koosolek, kus püüti ſelguſele jõuda, kunas alamkomiſjonid oma töödega lõpule wõiks jõuda, et eelarwe komiſjoni üldkoosolekute kawa kindlaks määrata.

Nagu eelarwe alamkomiſjonide juhatajate aruanneteſt ſelgus, lõpetawad käeſolewa nädala jooksul oma töö: 1) riigikogu, riigiwanema ja riigikontrolli, 2) rahaministeeriumi, 3) kaubandus-tööstusministeeriumi ja töö-hoolekandeministeeriumi, 4) ſõjaministeeriumi, 5) põllutööministeeriumi ja 6) wälisministeeriumi alamkomiſjonid.

Teiſed alamkomiſjonid loodawad lõpetada oma tööd tulewa nädala lõpuks, wäljaarwatud rahaministeeriumi eelarwe alamkomiſjon, kes oma töödega wähe hiljem lõpule jõuab.

Selle järele otſustati eelarwe komiſjoni teine üldkoosolek ära pidada tulwal esmaspäewal, 28. jaanuaril kell 5 p. l.

Ka edaspidiſeid koosolekuid otſustati pidada kell 5 p. l., et alamkomiſjonid hommikupooliti oma töid wõiks jätkata.

Kaubandus - tööstusministeeriumi eelarwe alamkomiſjon

jõudis eila kolme koosoleku järele nimetatud ministeeriumi eelarwe läbiwaatamiſega üldjoontes lõpule. Lahtiſeks jäid ainult mõned üksikud küſimuſed, mis tänaſel koosolekul arutuſele tulewad. Kärpimiſi on ſenini ainult 500.000 marga wõrra mitmeſugustes kuluſummades tehtud.

Lahtiſeksjäänud küſimuste hulka kuuluwad ka muu ſeas kultuurtoetuſed kaubandusoſakonna eelarwes 2.100.000 marga ſuuruſes. Selleſt ſummaſt oli eettenähtud nimelt toetuſt 1 miljon marka ajakirjale „Eesti Majandus", wäljamaa-õpereiſideks 100.000 marka ja 1 miljon mitmeſugusteks teisteks toetusteks.

Toetusſumma lõplik otſustamine „Eesti Majanduſele" jäi lahtiſeks, et puudus kindel eelarwe ja tarwilikud andmed.

Edaſi tuli alamkomiſjon otſuſele, et riikline katſekoda ja laboratoorium tulewad Tallinna tehnikumi juure üle wiia ja jättis ſelles mõttes eelarwesſe ainult nimetatud aſutuste kolme kuu palgad.

Maha kustutati tõelikult Eesti lina ſtandardi kindlakstegemiſeks ja proowide alalhoidmiſeks üleswõetud ſumma 285.000 marga ſuuruſes, ſeſt et kehwa aasta tõttu ſeda üleſannet käeſolewal aastal täita ei ſuudeta.

Eelpool tähendatud lahtiste küſimuste ſelgitamiſeks kulub arwatawasti weel paar koosolekut ära, ſelle järele oleks ka kaubandus - tööstusministeeriumi eelarwe läbiwaadatud.

Rahaministeeriumi eelarwe alamkomiſjon

arutas eila oma kahel koosolekul kinniswarade ameti eelarwet. Hommikul käidi nimetatud aſutuſe tööde ja tegewuſega „Volta" tehaſes, kus kinniswarade hindamiſe amet praegu aſub, koha peal tutwunemas.

Õhtuſel koosolekul waadati tema eelarwe ja koosſeiſud läbi ja kärbiti kuluſummaſid umbes 400.000 marga wõrra.

Täna tuleb arutuſele tollipeawalitſuſe eelarwe, kusjuures alamkomiſjon nimetatud aſutuſe tegewuſega hommikul enne koha peale tutwunema läheb.

Sõjaministeeriumi eelarwe alamkomiſjon

arutas eila inſeneerliſe warustuſe eelarwet ja wähendas mitmeſuguste materjaalide muretſemiſeks nõuetawat ſummat 2.375.000 marga wõrra.

Kohtuministeeriumi eelarwe alamkomiſjoni liikmed Tallinna keskwangimaja waatamas.

Ühes prokuratuur-eſituſega on kohtuministeeriumi eelarwe alamkomiſjoni liikmed täna kell 10 hommikul Tallinna keskwangimaja waatamas, et koha peal tutwuneda nimetatud aſutuſe olukorraga.

Läinud reedel käis ſama komiſjon Tallinna eeluurimiſe wangimaja waatamas, kusjuures koha peal ſelgus, et meie mõnede wangimajade wanamoodne ehitus praeguſel korral kuidagi wangiwahtide ja teiste ametnikkude perſonaali wähendamiſt ei wõimalda. Kuna Walga arestimaja ning Wõru ja Pärnu wangimajad enam-wähem uueſüsteemiliſed on ja ajanõuetele wastawad, jättis Tallinna eeluurimiſe wangimaja mulje, et ſee juba arkitektuuriliſelt awaramaid elutingimiſi wangistutele pakkuda ei ſuuda. Ka teiste linnade wangimajad oma ehitusliſe ſeiſukorra järele, peale Walga, Wõru ja Pärnu wangimajade, paremaid tingimiſi wõimaldada ei ſuuda.

Linn kinniswara omandanud.

Linnawalitſuſe poolt on hiljuti linnale ära ostetud Kalamaja uul. nr. 8 aſuw Tetereswlewi maja, mis neil päewil linna majanduskomiſjoni poolt omaniku käeſt üle wõeti.

Penſiooni ſaamiſe palwete rohkus.

Wiimaſel linnawalitſuſe koosolekul oli arutuſel terwe rida penſiooni ſaada ſoowijate palwekirju, milledeſt oſa palweid rahuldati, kuna mõned tagajärjeta jäeti.

Teater ja muuſika.

Ottilie Lukk'i laulu- ja luuleõhtu.

Ottilie Lukk on oma muuſikaliſe hariduſe Petrogradis ſaanud, pr. Nürmani, Mirskaja ja Grening-Wilde juures õppides. Ta on juba Petrogradis ajalooliſt kontſerta organiſeerinud ja ka laupäewaſel kontſerdil, 26. jaan. kell 8 õhtul „Estoonia" kontſertſaalis, on ajalooline ilme, milles mitte ainult klasſikaline muuſika, waid ka kõige uuemad woolud on alla kriipſutatud. Programmis on ka prl. Lukk'i ſakſakeelſed luuletuſed ja ta tõlked Eesti keelde. Klaweril ſaadab S. Mamontoff.

„Estonia" kontſertbüroo.

Draamateater.

Homme, kolmapäewal, eſietenduſeks „Simſon". Pühapäewal, 27. ſkp. Ed. Türk'i 15 aasta näitelawaline juubel. Laupäewal, 2. weebruaril „Näitlejate möllang".

Teaatribüroo.

„Estoonia" teater.

Täna, teiſipäewal, eſietenduſeks tuleb eestikeelſele eſilawastuſele Ernſt Tolleri draama „Maſinahäwitajad". Selle teoſe wäline tegewustik on aſetatud 1815-nda aasta Inglismaale, mil kudumismaſinad tõrjuſid käſitöö wälja, ühtlaſi hulga tööliſi leiwatuks tehes. Näljaſt, wiletſuſeſt, hädaſt, tööpuuduſeſt äärmuſeni kihutatuina tungiwad tööliſed maſinaile kallale, et neid häwitada. „Maſinahäwitajad" on teatud määrani G. Hauptmanni „Kangrute" taoline, niipalju kui aſi puutub wäliſesſe draama-käiku. „Maſinahäwitajad" erinewad aga „Kangruiſt" ſelle pooleſt, et ſiin wäliſe dramatismi põhjal areneb puhta inimſuſe mõtte traagika, et unistajaks hüüawad nii ettewõtjad kui tööliſed ſeda, kes wõitleb inimeſe eeſt. kes elab ühede kui teiste ſees. Selle inimſusmõtte kandjana ülemkojas ſaab **naeruks** lord Byron, ſelle inimſusmõtte kuulutajana tapetakſe ta eneſe ſeltſimeeste poolt tööline Jimmy. Tugewas ſügawas ſümboolikas kaewub ſee ſiſemine ideeline draama wäliſesſe tegewustikku: armu- ja halastusrikkaſt ſüdameſt on tõusnud aitamiſe ja päästmiſe aade (Jimmy), mis tuleb meeltheitwa masſi juure; eſimene ja ainus, kes ta äratuneb ja talle peawarju annab on tõde-ſkeptiline mõistus (kerjus); aatele laenab ta oma käſiwarre tegutwõim, mis iſe on pime (Ned Lud) ning ſellena lõpuks aate enda wastu pöördub ning ta maha lööb, ſeſt ſegab end wahele ahnus käega katſutawa järele, wõimuiha, waraiha, (John Wible); meeleheiteſt wõrſunud meeletuſe wõrdkujuna otſib jumalat wana Reaper, et teda tappa, kuna ta ei aita, ning lauſub Jimmy korjuſe juures, et on tapetud jumalapoeg... Nii kaswub ſelle teoſe äärmiſes pinges, äärmiſes koonduſes iga kuju ſügawasſe ſümboolikasſe, mis lihtſana, aruſaadawana, ſelgena nägemuſena hõljub üle tolle laiaulatusliku ja ſünge ühiskonna kujutuſe, mis ſurutud ſelle erikordſe teoſe 12-sſe pilti. — Jimmy oſas Toomas Tondu, kerjus — Eduard Kurnim, Ned Lud — Sergius Lipp, John Wible — Harry Paris, wana Reaper — Alekſander Johannſon. Peaoſades weel Betty Kuuskmann, Netty Pinna, Hilda Gleſer, Agathon Lüdig, Johannes Üksip ja Hugo Laur. Peale ſelle kogu koor. Näitejuht Hans Lauter. Werner Nerep'i muuſika.

Homme, keskn. „Madalik" pr. Jenny Costianderiga külaliſena Marta oſas.

Teaatribüroo.

F. Wedekindi „Simſon" Draamateaatris eſietenduſel.

Homme, kolmapäewal, tuleb Draamateaatris eſietenduſele pikema ettewalmistuſe wiljana kauaoodatud Wedekindi „Simſon", mis tõotab ſaada üheks huwitawamaks premjääriks terwe käeſolewa hooaja kohta.

„Simſon" pakub harulidaſelt palju wõimaluſi igale wähegi fantaaſiarikkale näitejuhile ja kõigile weidikenegi loomisrõõmſaile näitlejaile, tema lawale ſeadmiſel wõiwad täies hiilguſes näidata oma kunsti nii dekoraator kui kostüümijoonistaja, parukaſeadjagi peab ſiin kogu oma oſawuſe ja maitſega tegew olema.

„Simſoni" aine on wõetud wanaſt testamendiſt, ja tema wäliſt ſündmustikku tunneb piſem lapski. Loomulikult ei jäta kirjanik kaſutamata omi monarki õiguſi ja käſitab aluſeks wõetud ainet iſepäraſelt, nii nagu ſeda nõuawad tema kujundustahe ja tema ilmawaade. „Simſon" kannab alapealkirjana „Häbi ja armukadedus", ſee näitab, mis ſeiſukohalt läheneb autor omale teemale. Huwitaw, et üldiſelt peetakſe „Simſonit" üheks Wedekindi nõrgemaks töõks; kuiwõrd ſee arwamine põhjendatud on, ſelle üle otſustagu publikum iſe. Näitejuht igatahes on kõik teinud, et ſee näidend wähemalt lawal ei tunduks mitte nõrgemana kui tema autori teiſed teoſed.

„Simſon" on juſt harulidaſelt lawaline. Siin on alguſeſt lõpuni teaater, mõjuw teaater, kaaſakiskuw, põrutaw, naerma panew, effektne teaater. „Simſoni" on kirjutanud luuletaja hingega ſuurepärane lawawõimaluste tundja, kes ei häbene tragöödiaga kõrwuti ſeadmaſt kõige groteskimat groteski.

Shakespeare'i kohta on öeldud, ta olla näitleja kodumaa; ſama makſab „Simſon'igi" kohta — mitu lauſet, ſetu mänguwõimaluſt.

Kolm ilma on — nii on näitejuht ſelleſt aru ſaanud — „Simſonis": ſeal on kõigepealt elaja hingega wõrstid, iga wõrſt oma ette harulidaſelt huwitaw kuju, nemad edustawad peaasjalikult näidendi groteski külge. Seal on Delila, pooleldi elajas nagu wõrstidki, pooleldi dääwon — wampiir, kuid ſiiski omapäraſe idamaiſe naiſeliku ootluſega. Seal on lõppude lõpuks ainus „puht-puhas" inimene terwes „Simſonis", ſee, kelle tragöödiat meie näeme — Simſon iſe, kelle poole jagamatult kalduwad meie ſümpaatiad, olgugi et ta kahtlemata on, nagu ta iſe ſeda ütleb, „pühitſetud lolluſega".

„Simſonis" on alguſeſt lõpuni walitſemas idamaa kõige jõhkram õhkkond täis metſikut kirge, ſüdametut julmuſt, aukartuſetuſt teiſe inimeſe mina eeſt, ſeljatagant tapwat argpükſuſt, kättemaksmishimu, werejanu, alatuſt ja ſuurushulluſt. See on ſõnniklawa, kus õitſeb kõikſugu kummaliſi lilli, mis oma mürgiste wärwide ja lõhnadega haawawad meie ſilmi ja nina, kuid mis ometi on lõpmata huwitawad.

Draamateaatril on ſiiamaani — nagu ſeda on tunnustanud arwustuſi — iſeäraliſt õnne olnud Schilleriga — ſeda tõendawad praegugi „Maria Stuarti" etenduſed, mis wiimastel kordadel wiimſe kohani wäljamüüdud. Kuid Draamateaatril on ſamuti olnud õnne näidenditega, mille aine wõetud kas otſekohe wõi kaudſelt pibliſt — „Salome", „Juuditi" ja „Petuuliaga". Loodetawasti ſammub „Simſongi" ſeda teed mööda. Näidaku meie publikum jällegi kord, et ta tõepooleſt oskab hinnata tõſiſt kunstiwäärſet tööd — ſeda tööd on eriti „Simſoni" kallal teinud kõik tegelaſed erandita. Juhatuſi on lahkesti ſelle lawastuſe tarwis määranud erakorraliſelt ſuure krediidi, ſuurte kulude katmiſeks on hinnad kõrgendatud, mis aga ei tohiks heidutada kedagi, kes oma raha eeſt ka midagi harukordſet tahab näha.

Simſoni oſas — Eduard Türk, Delila — Maria Türk. Tegew näiteſeltskond ja koor. Wiiſid — A. Wedrolt, peale „Sõjameheſt laulu" wiiſi, mille loonud Ed. Türk iſe. Kostüümid O. Oboljaninowalt, dekoratſioonid A. Tuurandilt. Tõlge A. Adſoni oma, lawastus W. Mettuſelt.

Teaatribüroo.

Siſeriigiſt.

Tartumaalt.

Jaoskonna-arstide palga ja töötingimiste reguleerimine

on maakonnawalitſuſe poolt kuni 1924. a. arutamiſeni edaſi lükatud. Maakonna-terwishoiu oſakonnal tuleb ſelleks ajaks wastawate ettepanekutega eſineda.

Elwa alew ſoowib uulitſate prügitamiſeks laenu.

Elwa alewiwolikogu omal koosolekul otſustas Elwa alewi piirkonda kuuluwate uulitſate ühe oſa prügitamiſe peale riiklikku laenu paluda, ſeſt alewi aſutamiſega on mitmed kihelkonna tee-jaod alewi korraldada langenud, mis aga wihmastel aegadel liig poriſed ja kiiret kordaſeadmiſt nõuawad.

Kuna alewil muid hädatarwilikke kuluſid on, ſiis ei jakſa ta üksinda kõiki kuluſid kanda, waid ainult ühe oſa neiſt.

Sellepäraſt wõttis alewiwolikogu käesolewa aasta eelarweſſe uulitſate prügitamiſeks 1 miljon marka üles, misſuguſeſt ſummaſt alew 200.000 marka kannaks, kuna 800.000 marka tuleks riigilt laenuna paluda.

—t.—

Walgamaalt.

Walga muuſikakooli uueks direktoriks

kunstiſeltſi poolt waliti hiljutiſel koosolekul hra Wilmanſon. Endine direktor hra Pehka aſub Otepääsſe köſtri ametisſe.

—g—

Tartu teated.

Oſawõtt karskusliidu kelgumäeſt elaw.

Oſawõtt karskusliidu kelgumäeſt muutub järjeſt elawamaks, waatamata ſellele, et ſee lõbu halwemal juhuſel kalliks maksma wõib minna. Iſeäranis palju oli lõbuſõitjaid läinud pühapäewal, milleks ſuuresti kaaſa aitas ka pehme ſulawõitu ilm. Sõidetakſe enamasti oma kelkudega, mis wäga mitmeſuguſe ſuuruſega ja ilma tüürita, mille tõttu ka tihti ümberkukkumiſi ette tuleb, iſeäranis ſillalt üleſõites (Tähtwere uulitſa kohal), kus langemine liig järſk on.

Üliõpilaſi juba rohkesti kohale jõudnud.

Läinud nädala lõpuks oli juba rohkesti üliõpilaſi kohale jõudnud. Paljud tulid küll ekſamite päraſt waremalt, kuid enamus on korteriotſimiſe päraſt kohal, ſeſt igaühel ei ole wõimalik täit üürihinda õpetöö waheajal maksta, mille tõttu ka endiſed korterid käeſt ära anti ja nüüd uuſi otſitakſe. Korterid on küllalt ſaada, waatamata üliõpilaste alaliſe juurekaswu peale, kuid nende eeſt nõutakſe niiſuguſt hinda, mida ainult wäheſed jõuawad maksta.

Harilik tuba lihtſa mööbliga ja küttega makſab wähemalt 2000 marka kuus, enamasti aga rohkem. Päris õnneks loetakſe ſeda, kes weel 1500—1800 marga eeſt korteri leiab, nagu ſee weel aasta tagaſi täiesti wõimalik oli.

Arko.

Walga teated.

Walga uus linnawalitſus.

moodustati wiimaſel erakorraliſel linnawolikogu koosolekul, mis oli 10. jaanuaril poolelijäänud järjekorraliſe wolikogu koosoleku jatkuks.

Majaomanikkude rühma poolt ſeatakſe linnapea kandidaadiks üles hra J. Soo, mille järele kommunistide eſitaja teatab, et nemad kodanliſe walitſuſe poolt ei hääleta. Hra Soo walitakſe 25 häälega poolt, 15 hääle wastuſeismiſel linnapeaks.

Linnapea abideks waliti endine linnapea hra Kokkult (rahwaer.) ja linnanõun. hra Krustück (üürn.), kuna aga ſotſide poolt ülesſeatud kandidaat hra Pahla läbikukkus. Seega jäid ſotſid ilma eſitajata linnawalitſuſes.

Rewisjoni komisjon otſustati walida 7 liikmeline. Rewisjoni komisjoni kandidaadiks ſeati üles ka kommunistide poolt hra Madal, kes aga hääletamiſel läbikukutati. Rewisjoni komisjoni waliti ſotſide poolt Pahla ja Pastarus, üürn. ja dem.-ſõjaw. rühmaſt Peterſon, rahwaerak. Lenzius, majaomanikkude rühmaſt Pullisſaar ja wähemusrahwuslaste ſeaſt Protopopow.—a—

Narwa teated.

Loeng proſtitutſioonist.

Narwa naisſeltſi korraldusel peetakſe 21. jaan. kell 6 õhtul „Wõitleja" ſaalis loeng proſtitutſioonist.

—ts.

Wallawalitſuste kujundamine Walgamaal lõpukorral.

Wallawalitſuste moodustamiſe raskuſed kirju koosſeiſuga nõukogudes. Läti põllumehed „riiukukkedeks". Aſunikud ſammuwad wanade põllumeestega käſikäes.

Walgamaa wallaomawalitſuste walimiſed läkſid põllumehe ſeiſukohalt, rahuloldawalt. Mitmes wallas ſaid põllumehed ſeiſukorra peremeesteks, kus ka ſiis kergem oli uut wallawalitſuſt moodustada. Nii näit. Patkülas, Helmes, Tõllistes jne. Kus aga põllumeeste wastaſed enamuſele pääſeſid, ſeal ei maksnud aeg raha,— ehk õigemini öelda, ſeal maksis aeg raha, ſeſt kõikide tülitſemiſe päewade eeſt makſetakſe ju päewarahaſid. Nii waliti Keenis, Kuigatſis ja Kaagjärwes 3 päewa wallawalitſuſt. Keeni wallanõukogus on kõik kolm rühma: põllumehed, ſotſid ja kommunistid, üheſuguſelt eſitatud, igal 5 eſitajat, mispäraſt ſiin peaaegu kõige ſuuremad raskuſed eſile kerkiſid wallawalitſuſe moodustamiſel. Sots ei toetanud kommunisti ja wastupidi, nii et iga kandidaat alati wiis häält poolt ja kümme wastu ſai. Kaagjärwes olid kommunistide aſemel kiſklemas n.n. Läti põllumehed, kes arwaſid, et eestlane põllumees ja lätlane põllumees ei wõi koos töötada ja aitaſid ſotſid pukki. Lõpuks on aga ſiiski korda läinud igas wallas wallawalitſuſt moodustada. Pahempoolſed tahtſid end alati puhtparteilistena paista lasta ja talitaſid ülemalt poolt ſaadud juhtnööride järele, ilma et neid oleks tahtnud walla oludega kokkukõlla wiia. Aſunikud, kes ſuuremalt jaolt ignoreeriſid ſotſiſid,(Walgamaal tööerakonda ei tunta), lugeſid eneste huwid wanade põllumeestega üheſugusteks, ja läkſid wanade põllumeestega kaaſa. Suuremalt jaolt wõib walituid wallawalitſuſi asjalikkudeks pidada. Paljud endiſed pahempoolſed „wallaiſad", kellel oli korda läinud enestele 2000—3000 margaliſt kuupalka wälja pigistada, on nüüd „kolikambrisſe" heidetud.

Et walla majapidamistes kokkuhoidlik olla, määrati keſkmiſelt wallawanema kuupalgaks 500—1000 marka, abidele 250—500 mrk. ja ſekretäärile 5000—7500 mrk. kuus.

Pärnu maakonnawalitſuſe moodustamine äpardanud.

Tööerakond ja aſunikud nõuawad koostöötamiſt ſotſide ja iſeſotſidega — wõimaluſe korral iſegi kommunistidega. Põllumehed ſelle wastu.

Eelläbirääkimiſed walitſuſe moodustamiſeks.

Maakonnawalimiſed Pärnumaal andſid õige tähelepanemiswääriliſi tagajärgi. Kuna põllumehed rõõmustada wõiſid, et walijate uſaldus nende wastu endiſeks on jäänud, ſeega nende töö heakskiitmiſt leidnud, on tööerakond ja ſotſid oma poolhoiu maakonnas kaotanud. Walimistel ſaid põllumehed 15 kohaſt endiſed 7 kohta tagaſi, tööerakondlastele jäi endiſe 2 koha aſemel üksainus ning ſotſidele 6 kohaſt ainult kaks. Tööerakondlaste kriiſitamine nii keſkwalitſuſes kui maakonnas, ja ſotſide demagoogia on walijate poolt õiget hindamiſt, — karmi hukkamõistmiſt leidnud. Kuid ſelleſt ei taha need iſandad põrmugi aru ſaada. „Waba Maa" kelkis weel neil päewil, et uſalduſe kaotanud tööerakond (1 mees) ſauwat ka ilma põllumeesteta maakonda walitſeda. Kui põllumehed läbirääkimistesſe astuſid tööerakonnaga uue maakonnawalitſuſe moodustamiſe asjus, ſiis pandi ſealtpoolt wõimatuid nõudmiſi ette . Muu ſeas teatati, et tööerakondlane ainult ſel juhtumiſel walitſuſe toetamiſeſt oſa wõtaks, kui ſuudetakſe iſeſotſidega kokkuleppele jõuda, mis õige kahtlaſena tundub. Kokkulepe jäi ſaawutamata ning tuli oodata, kuidas asjad maakonnanõukogu koosolekul kujunewad. Kahjatſemiſewäärt ſellejuures on, et aſunikud ennaſt linna tööerakondlaste poolt wõrgutada laſewad, kellega neil waewalt mingiſuguſeid ühiſeid huwiſid on. Sellega raiſatakſe asjata aega, mille all maakonna huwid kannatawad. Põllumeestel ühes aſunikkudega oleks maakonnawalitſuſes 9 häält, ſeega enamus, mille tõttu põllumeeste ühiſele perele maakonnawalitſuſe kujundamine raskuſi ei teeks.

Maakonnanõukogu eſimene koosolek.

Uus maakonnanõukogu pidas oma eſimeſt koosolekut 19. jaanuaril ſ. a. Koosoleku awab maakonnawalitſuſe eſimees — terwitades uut Pärnumaa peremeeſt.

Põllumeeste eſitaja hra M. Laarman paneb ette koosoleku juhatajaks walida endiſe nõukogu juhatajat hra Tõrwandit. Hääletamiſel ei ſaa ettepanek tarwiliſt enamuſt — kukub läbi. Nähtawasti puudus tööerakonnal ja aſunikkudel tõſiſe töö tegemiſeks tahtmine, ſeſt egas muidu hääletatud iſegi koosoleku juhataja walimiſe wastu. Järgneb Th. Pooli ettepanek määrata waheaeg. Seda toetab Rea. Peale waheaja walitakſe koosoleku juhatajaks ſiiski Tõrwand.

Nõukogu juhataja walimine.

Põllumeeste eſitaja M. Laarman teatab, et põllumehed ei wõta nõukogu juhatuſe walimiſeſt oſa, waid jääwad erapooletuks, ſeni kui pole ſelguſele jõutud, misſugustel alustel ja misſuguste rühmade poolt maak.-walitſus moodustada tahetakſe. Kom. Rea teatab, et nende poolt on katſet tehtud koostöötamiſe wõimaluſe loomiſeks ſotſide, tööerakonna ja aſunikkudega. Oſalt olla ſee ka tagajärgi annud — kuid lõpulikult olla aſi alles ſelgumata. Nõukogu juhataja kandidaatideks ſeatakſe üles J. Rea poolt Wl. Kangur ja aſun. Fuks'i poolt Th. Pool. Hääletamiſel antakſe hääli: Wl. Kangurile poolt 2, wastu 3 ja erap. 9. Th. Poolile poolt 3, wastu 2 ja erapool. 9.

Nähtawasti ei ole pahempoolſe koalitſiooni loomine ſoowitawaid tagajärgi annud. Nõukogu juhatus jääb walimata.

Järgmiſe koosoleku määramine.

Et rühmad, iſegi nõukogu juhataja walimiſe küſimuſes ei ole ſuutnud kokku leppida paneb mnl. M. Laarman ette koosolekut ſedakorda lõpetada ja kahe nädala päraſt uuesti kokku tulla. Enamus hääletab wastu. Samuti ei ſaa ka aſunik Käsper'i ettepanek — määrata tunniline waheaeg — tarwiliſt enamuſt. Lõpuks kordab aſun. Fuks põllumeeste eſitaja ettep. järgmiſeks koosolekuks kahe nädala päraſt uuesti kokku tulla, mis ſedakorda jaatawalt otſustatakſe. Imelik, et ſeekord ettepaneku poolt hääletatakſe, kuna ſeeſama ettepanek läbikukutati, kui ta põllumeeste poolt eſitatud oli.

Muljed.

Üldiſelt jättis eſimene koosolek mulje, et oſa nõunikkudel puudus töö algamiſeks jõud ja tahtmine. Wististi on Toompea kriiſitamiſe haiguſe idud ka ſiinſetele tööerakonna ja aſunikkude juhtiwatele tegelastele külge poogitud. Selleſt peaks aga katſutama wabaneda, ſeſt kindlasti ei ole walijad ſaatnud oma aſemikka kitſaid erakonna huwiſid kaitſema waid eeſtkätt loowat tööd tegema. Loodetawasti peaks ſelleſt kainemalt mõtlejad, meie noorpõllumehed-aſunikud, aru ſaama, endid erakondade eeſtkoſtjate alt wabastama ja loowale tööle rakendama. Tahtmiſt ſelleks peaks ju olema.

Ij. —

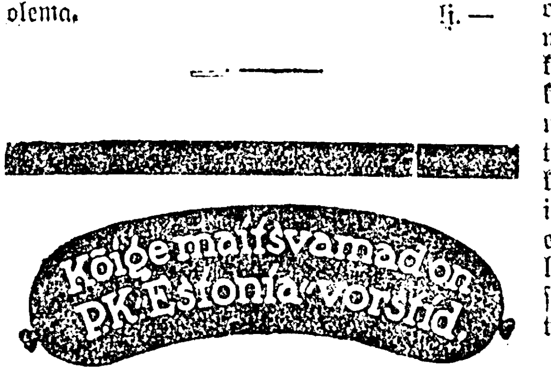

Weisjärwe mahalaskmine Ohna jõe ſüwendamine ja õgwendamine.

Pärnumaa Karkſi walla ja Wiljandimaa Kärſtna walla põllumehed eſineſid 1922. a. põllutööministeeriumis palwega Weisjärwe weepinda riigi kulul alandada, Ohna jõge puhastada, ſüwendada ja õgwendada. Wee all kannataw maaala on umbes 2000 desjätini madal, ſoostunud talupidajate ning riigiheinamaa, raba ja riigimets. Lõwioſa wee all kannatawaſt maaſt kuulub riigile, wähem oſa ülalnimetatud waldade 30 talule, mispäraſt ka riik ſelleſt ſuureſt maaparanduſe tööſt peaks huwitatud olema, on ju riigimetſa ſoostumiſe põhjuſeks ka kõrge põhjaweſi. Weisjärw on 5,7 ruutwerstaliſe pinna ſuuruſega, aſub Karkſi ja Kärſtna waldade piiri peal. Põhjaſt, lääneſt ja idaſt on ta ümbritſetud kõrgustikkudega, jättes põhjapoolſele järwe kaldale paari ning läänepoolſele kaldale 1¾ wersta laiuſe madala maaribi heina- ja karjamaad, kuna lõuna pool ning lõuna-lääne pool järweſt aſuwad madalad, ſoostunud talupidajate ning riigi heinamaad, raba ja riigimets. Weisjärwe ei woola ühtegi jõge ſisſe, kuna wälja üks „Ohna" jõgi woolab. Ohna tuleb wälja Weisjärwe lõunapoolſeſt otſaſt, kohal, kus järwel on kõige madalam kallas, woolates edaſi ſuuri käänuſid tehes mööda madalaid heinamaid, metſa ning raba, olles kogu jookſu ulatuſel Karkſi ja Kärſtna waldade, ühtlaſi ka Pärnu ja Wiljandi maakondade piiriks, edaſi Taagepera ja Karkſi waldade, ſ. t. Walga ja Pärnu maakondade piiri mööda ning lõpuks läbi Taagepera walla, Holdre, Homuli, Koorküla mõiſate, Tõrwa alewi ja langeb Suislepa mõiſa kohal ka Ohna jõe nime all Wirtsjärwe. Ohna on wõrdlemiſi wäikeſe kalduwuſega. Jookstes pehmet maad mööda, on tal kaldad kokku wajunud ning kokku kaswanud, nii, et kohati kõigeſt 1—1,5 mrt. lai on.

Et Ohna jõgi Weisjärweſt wäljawoolawa wee ainukene tee, ſellepäraſt on weel wäljawool Weisjärweſt takistatud ja weepind järwes kõrgel, mille tõttu ka põhjaweſi ümberkaudſeis heina- ja karjamais ja metſas kõrgel hoidub, wihmaſel ajal aga, nagu ſeda möödaläinud aasta oli, maa lauſa weega üleujutatakſe. Ohna jõe ääres aſuwad Karkſi, Kärſtna ja Taagepera endiste mõiſate metſad, misſugustesſe nende endiste omanikkude poolt kraawid ſisſe on lastud lõigata, et naid metſa kaswuks kultiweerida, kuid nüüd, mil jõgi ummistunud ning wett täis, ſeiſawad ka kraawid metſas wett ääreni täis.

Karkſi mõiſa endiſe omaniku poolt oli juba ennem kaks korda alguſt tehtud Weisjärwe weepinna alandamiſega ning ſelleks magiſtraal-kaanali ſiht ſisſe aetud ja äraloodituð, mis aga praeguſeſt ſihiſt kõrwale läheb, kuid pealetulewa ſõja tõttu on ſee projekt teostamata jäänud.

Põllutööministeeriumi kultuur - tehnikute poolt tehti möödaläinud ſuwel loodimiſe tööd ja walmistati Weisjärwe mahalaskmiſe ja Ohna jõe õgwendamiſe ja ſüwendamiſe projektid, kuna talupidajad omalt poolt 136 tööpäewa omal kulul ſinna juure tegid. Uue, ſisſeaetud kaanali (jõe) ſiht algab Weisjärweſt Ohna jõe ſuuſt kohati uut pinda, kohati wana jõe ſängi mööda. Projekteeritud kaanali abil on wõimalik Weisjärwe weepinda alandada 1,3 meetri wõrra. Kogu töö teostamine läheb kokkuſeatud eelarwe järele kaks ja weerand miljoni maksma. Töö on algamata ſellepäraſt, et wiis talu keelduſid omaſt maaſt kraawi läbi kaewata lasta ja ei annud lubaduſt ſelle korrashoidmiſeks. Nende wiie talu omanikkude peale andſid teiſed põllumehed Pärnu maakonna weekomisjonile kaebtuſe ſisſe, et ilma nende nõusolemiſeta nende maadeſt projekti järele kraaw läbi wõetaks.

Pärnu maakonna weekomisjon oma istungul 7. jaanuaril maakonnawalitſuſe ruumides eelpool nimetatud asja arutamiſel otſustas: arwesſe wõttes, et kaanali kaewamiſe wastu protesteerijad wiis talu otſekohe kaanali kaewamiſe wastu ei ole, kuid kaanali ja ſelle mulla alla minewa maa ning kruntideſt kaanali läbi eraldatud maatükkide eeſt taſu nõuawad, kaebajate wolinikule põllumehele J. Kiwiſäkile, kes ei olnud iſiklikult weekomisjoni koosolekule ilmunud, ettepanna taſu asjus wabatahtlikult kokku leppida. Kui aga kokkulepet ei peaks ſaama, ſiis mõisnus koha peal ülewaatus ette wõtta.

Orion.

Majandusline elu.

Waluuta kursſide langemine ja diskonto-protſendi tõſtmiſed Euroopas.

Euroopa waluutade üldine langemine dollari wastu, mis juba kauemat aega kestab, ſunnib üksikuid keskpankaſid kõiki abinõuſid ära kaſutama, et ſelle nähtuſe wastu wõidelda. Harilikkudel aegadel oli harilikuks ja mõjuwaks abinõuks rahakurſi langemiſe wastu ametliku diskonto-protſendi tõſtmine. See wõib muidugi otſustawalt mõjuda ainult ſiis, kui riigi rahaasjandus läiesti korras on ja kui rahaturul mõjuwad on ainult turuſt eneſeſt olenewad faktorid. Kui aga ühel ehk teiſel põhjuſel rahaturul kõrwaliſed mõjud ilmſiks tulewad, olgu paberraha trükkimiſe näol, wõi waluuta nõudmiſe näol riigikaſſa poolt wäliswõlgade makſmiſeks (nagu praegu Inglismaal), ſiis ei ſuuda diskonto-protſendi tõſtmine üksi muidugi taſakaalu waluuta nõudmiſe ja pakkumiſe wahel jalale ſeada.

Nii, näiteks, läks Soome pangal korda läinud aasta lõpul diskonto-protſendi tõſtmiſe teel tõesti waluuta kursſiſid kindlustada.

Praeguſel korral katſub ſelſamal teel **frangi** langemiſe wastu wõidelda Prantſuſe pank, kes mõne päewa eest diskonto-protſendi tõstis 5 pealt 5½ peale. Kuid Prantſusmaal annab diskonto-protſendi tõſtmine waewalt neid tagajärgi, ſeſt et kogu Prantſuſe rahaturg desorganiſeeritud on. Prantſusmaal ei ole küll tegelikult uue paberraha trükkimiſt olnud ehk küll riigikaſſa puudujäägid iga aasta kümnetesſe miljardidesſe on ulatanud. Raha trükkimiſe aſemel on Prantſusmaa emiteerinud lühikeſe-ajaliſi kaſſawekslid, mille hulk ulatas läinud aasta eſimeſel poolel üle 50 miljardi frangi. Seni kui ſiſe- ja wäljamaa publikumil usku oli frangi kindluſesſe, ei mõjunud need kaſſawekslid otſekohe frangi kurſi peale, ſeſt et neid ikka uuesti ja ſuurenewates ſummades pikendati. Niipea aga, kui ſee uſk kadus, muutuwad need kaſſawekslid frangile äärmiſelt kardetawaks, ſeſt et neid rahaturul enam pikendada ei ſaa. Rahaturg nõuab ſula frankiſid, et neid pealegi eſimeſel wõimaluſel kindlaks waluutaks ümber muuta. See „põgenemine dollarisſe", mis mõni aeg tagaſi Saksamaal päewakorral oli, on nüüd Prantſuſe raharingkondades hüüdſõnaks ſaanud, ja kiſub franki wastupidamata jõuga alla. Niiſuguſel korral ei ſuuda ½ % diskonto-protſendi tõſtmine ſeiſukorda weel päästa.

Peale diskonto % tõſtmiſe wõitlewad prantslaſed ka politſeiliste abinõudega waluutaſpekulantide wastu, kuid kuna waluuta langemiſe eeltingimiſed kõik olemas on, ſiis ei aita need abinõud muidugi mitte, nagu ka kõik katſed omal ajal „Wiru" börſet Eestis häwitada, ſeni mitte wilja ei kannud, kui rahapreſs ſeisma ei jäänud.

Prantſuſe ajakirjanduſeſt wõib mulje ſaada, nagu oleks terwe ilm praegu frangiga ſõja-jalal, ja nagu müüdaks frankiſid kõikidel wäljamaa börſedel ainult ſelleks, et franki kukutada. Kõige taga nähtakſe peaasjalikult Saksa kurikawalaid kombinatſioone. Muidugi ei ole aſi nii ja arwata on, et frangi müüjatena igalpool eſinewad kõige enne Prantſuſe omad raharingkonnad, kes oma waranduſi edaspidiſeſt wäärtuſe langemiſeſt tahawad päästa. Ning ka wäljamaalaſed wiskawad omad frangid turule arwatawasti raske ſüdamega, et edaspidiſeſt frangi langemiſeſt tekkiwateſt kahjudeſt pääſeda.

Ka **Taani Rahwuspank** tõstis diskonto-protſendi läinud nädalal 6 pealt 7 peale, niiſama kawatſewat ſeda teha lähemal ajal Hollandi Pank, nagu Ingliſe lehed teatawad. Nii ſeiſame üldiſe diskonto-protſendi tõſtmiſe eel kogu Euroopas. Pangad on ſunnitud diskonto-protſenti üksteiſe wõidu tõſtma, ſeſt kui naaber diskonto-protſenti tõstab, ſiis mõjub ſee ruſuwalt teiste maade waluutade peale, mida need wiimaſed katſuwad paraliſeerida protſendi tõſtmiſega omalt poolt. Nii tuleb rehkendada laenu-protſendi kallinemiſega kogu Euroopas.

Milleſt aga Euroopa waluutade langemine tuleb, peale protſentide makſmiſe Ameerikale, mida ſenini teewad ainult Inglismaa ja Soome ning wähemal mõõdul, ſunnitult ka Poolamaa, kes oma waru kohustuſi Ameerika äridele pidi taſuma, järgneb muu ſeas Ühisriikide wäliskaubanduſe ſtatistikaſt. Nimelt on ſeal wiimastel kuudel wäliskaubanduſe bilans jälle õige aktiiwne olnud. Sisſewedu oli detſembris 285 milj. doll. 297 milj. wastu 1922. aasta detſembris ja wäljawedu ſelle wastu 425 milj. doll. 344 milj. wastu eelmiſel aastal. Peale ſelle ulatas **kulla** ſisſeweo puhas ülejääk ſama kuu jookſul 32 milj. dollarini. Nii on ſiis wäliſilma kohustuſed Ameerika wastu ka kaubanduſe alal ſuurenemas, mis loomulikult waluuta-kursſide peale mõju awaldamata ei jäta.

Euroopa ja Ameerika kiwiſöe turu wahekord.

Ainukeſed jõuallikad kaubanduslise tähtſuſega on kiwiſüſi, petrooleum, naturaal gaas ja weſi. Ühe Saksa ſtatistikeri hiljutiſe wäljaarwamiſe järele langes 177.600.000 hobuſejõuſt, mis ſaawutatud nimetatud allikateſt 1919. aastal, 160.600.000 kiwiſöe peale. See näitab, et waatamata wiimaſel ajal ilmſiks tulnud petrooleumi tarwitamiſe kaswamiſe peale, jääb kiwiſüſi ikkagi domineeriwaks jõuallikaks kogu ilma jaoks.

Teine põhjus, miks kiwiſüſi äratab huwi, on ſee asjaolu, et ligi 90% kogu ilma tagawaraſt tuleb ainult kaheſt maaoſaſt, mis iſeeneſeſt küll ſuured, kuid koguni wäikeſed wõrreldes kogu maakera pinnaga. Üks nendeſt maaoſadeſt eſitab Põhja-Ameerika Ühisriikide idaoſas olewaid kiwiſöe wälju, teine mahutab endasſe Inglismaa, Saksamaa, Belgia ja Põhja-Prantſusmaa. Sedamööda kujuneb ka ſuurem oſa kogu ilma kaubanduſeſt ja tööstuſeſt nendes kahes maaoſas ja ühenduſes nende kahe maaoſaga.

Euroopa maaoſa annab ligi 50% kogu ilma kiwiſöeſt ja ligi 40% tuleb Ühendatud riikide wäljadelt, kuigi need proportſiionid on wäga muutlikud. Kiwiſöega kauplemine arenes palju warem Euroopas, kui tähtis oſa aurujõu ja tööstuſe edenemiſes. On fakt, et 1860. aastal produtſeeris Suur-Britannia üksi neli wiiendikku kogu ilma kiwiſöeſt; ſee produktſioon kaswas alataſa, kuni 1913. a. jõudis oma kõrguſe tipule, andes 287.000.000 tonni kiwiſütt. Sealjuures aga langes Suur-Britannia oſa ilma söeproduktſioonis 80% pealt 1860. aastal 21% peale 1913. aastal. Selle languſe põhjuſeks maailma juhtiwa jõu arendamiſes ja kontrollis oli majandusline tõus Ühendatud riikides ja Saksamaal ühes kiwiſöe produtſeerimiſe edenemiſega Prantſusmaal, Belgias, Auſtrias ja mujal.

Ühteaegu muutuſega üldprodutſ. proportſ. on olnud alaline langus ühe inimeſe produktſioonis Euroopas ja tõus ühe inimeſe ſaawutuſes Ühendatud riikides. Praeguſel ajal produtſeerib üks söetööline Ühendatud riikides üldiſelt kolm korda niipalju ſüſi aastas kui söetööline Euroopas. Selleks on rida põhjuſeid, millede keskel eſimeſel kohal ſeiſab asjaolu, et söelademed Ameerikas on lähemal maa pinnale ja pakſemad. Euroopas tehti palju wäikſeid söekaewanduſi kitſaste juurdeweo teedega, enne kui näitaſid kogemuſed, et kaſulikum on söekaewamine ſuure produktſioonina, ſuurtes kaewandustes ja laiade juurdeweo teedega. Tööd wähendawaid maſinaid tarwitatakſe Ameerikas palju rohkem: ligi 60% Ameerika kiwiſöeſt on kaewatud maſinatega, Euroopa omaſt aga ainult umbes 15%. Kuid arwesſe wõttes kõiki nimetatud asjaoluſid, näib olema wõimalik, et Ameerika söekaewaja töötab üldſe produktiiwſemalt.

Päraſt ſõda oli Euroopas kiwiſöeſt ſuur puudus, kuid söekaewajad lühendaſid oma tööpäewa Euroopa riikides kaheksa tunni pealt ſeitsme tunni peale. Selle tagajärg on olnud, et ikka ſuurem arw tööliſi on pidanud produtſeerima ſama hulka ſütt. Inglismaal on ühe tööliſe produktſioon päewas keskmiſelt umbes 0,9 tonni, Saksamaal — 0,6 tonni, Prantſusmaal ja Belgias waewalt rohkem.

Söekaewamiſe kulud ſuurenewad ſelle tõttu, et alalõpmata tungib weſi kaewandusſe ja ſeda on tarwis wälja pumbata, rõhumiſe tõttu murduwad propſid ja neid on tarwis wahetada, puruneb muld ja langeb alla. Nii oli Inglismaal enne ſõda iga 1000 tööliſe kohta, kes olid tegewad otſekoheſe söekaewamiſega, 1100 tööliſt, kes tegid muid tarwilikka töid kaewanduſe juures. Nüüd, kus kõikide tööliste tööpäew on lühendatud, tuleb iga 1000 söekaewaja kohta 1500 tööliſt muude tööde jaoks. Selle tagajärg on, et rohkem on tarwis inimeſi, kes on tegewad kiwiſöe hulga muretſemiſega. Suur-Britannia kiwiſöe ſaak oli peaaegu ſeeſama 1922. aastal, mis 1906., kuid 1922. aastal oli tegewuſes 1.100.000 inimeſt, 1906. aastal aga kõigeſt 875.000 Teiſelt poolt aga ſaab iga tööline umbes 45% rohkem palka, kui ta ſai 1913. aastal, nii et wähema ſaagi juures peab hind jääma kõrgeks.

1923. aasta eſimeſe weerandi jookſul produtſeeriſid 1.087.733 söekaewajat Suur-Britannias 67.077.543 tonni müüdawat kiwiſütt, mis makſis £ 58.156.716 ehk 267.518.409 dollarit, täh. natukeſe wähem kui neli dollarit tonn. Otſustades eſimeſe weerandi järele, tegi igaüks nendeſt üle miljoni tööliſteſt läinud aasta jookſul 280 päewa tööd ja produtſeeris 252 tonni kiwiſütt, mille wäärtus on umbes 1000 dollarit. Kui aasta produktſioon on wäärt ainult 1000 dollarit, ſiis on ſelge, et palk peab tuntawalt ſelleſt wähem olema. Tõepooleſt ſai tööline keskmiſelt 2,22 dollarit päewas ja kuigi aasta lõpul olid palgad kõrgemad, wõib öelda, et tööliſe aastapalk ei tõuſe üle 700 dollari.

Saksamaal, Belgias ja Prantſusmaal on olukord umbes ſeeſama. Wäike ſaak ühe tööliſe kohta teeb kiwiſöe hinna tööstuſe jaoks nii kõrgeks, et Euroopal ei ole wõimalik müüa oma kaupu küllalt odawalt ja niimoodi ſaada raha rohkema tooresainete ostmiſeks Ameerikaſt. Tagajärg on ſee, et kaubandus on takistatud.

Kuid Briti söetööstus kestab edaſi ja ſaa ikka eest leidma Ameerika konkurentſi, ſeſt ta peab tarwiliste turgude leidmiſel oſalt Põhja-Euroopa turguſid arwesſe wõtma. Kiwiſüſi moodustab 80% laewakoorma kaaluſt ja 10% laewakoorma wäärtuſeſt kõigil Suur-Britanniaſt wäljaminewatel laewadel. Umbes 30% kogu kiwiſöeſt, mis produtſeerib Inglismaa, weetakſe wälja kas laewa-bunkri ſüttena wõi laewakoormana. See eksport on oluliſe tähtſuſega Briti majanduselu jaoks ja peab kestma edaſi igal tingimiſel.

Näib wõimalik, et Ameerika kiwiſöe eksport wõidab mõned turud Lõuna-Euroopas, mis ennemalt olid Briti kindluſed, kui hind ja transpordiolud on küllalt ſoodſad. Paljud ſuured Briti söeeksportöörid, nähes söekaubanduſe pööret, awawad ärid New-Yorgis, et oleks wõimalik walitſeda Ameerika ſöe üle turgudel, kus ei ſaa müüa Briti ſütt.

Pärnu ſadama tegewus 1923. aastal.

1923. aasta laewakäigu alguſeſt, ſ. t. 3. maiſt kuni 1. jaan. 1924. käis Pärnu ſadamaſt järgmiſel arwul laewu läbi: wäljamaalt tuli kaubaga 60 l., tühjalt 95 l. Wäljamaale läks kaubaga 112 l., tühjalt 51 l. Rannaſõidu laewu tuli kaubaga 617, tühjalt 342 l. Rannaſõidu laewu läks kaubaga 195, tühjalt 534 l. Wäljamaalt on ſisſeweetud: maſinaid, põllurammu, jahu, heeringaid, kaeru, keeduſoola ja muud ſegakaupa. Wäljaweetud on wäljamaale: metſamatejaali, kaltſuſid, wana rauda, kiwe j. m.,

Üldiſelt wõttes on laewade läbikäik wõrreldes eelmiſe aastaga pea poole ſuurem.

„Tolo".

Niidi-wabrik töötab 200 tööliſega.

Eſimene Eesti niiditööstus aſutati Tallinna Balti puuwilla wabriku ruumidesſe 1291. a., wäljamaalt toodi ſellekohaſed maſinad jne. Alguſel oli tööliste arw wäikene, kuna praegune tööliste arw 200 on. Tööliſed on kõik naisterahwad. Päewane töö produktſioon on 150—200 grosſi. Tööſaaduſed leiawad ka wälisriikides turgu nimelt: Lätis, Leedus, Rootſis, Taanis, Helweetſias ja Soomes. Et niiditööst. pooliſid tarwitab, ſiis toodi neid wälisriikideſt nii Lätiſt ja Soomeſt. 1922. a. aſutati ka poolitegemiſe wabrik, milleks wäljamaalt maſinad telliti. See tööstus aſub ſamuti Balti puuwillawabriku ruumides. Tööliste arw on praegu 52, peaasjalikult meestööliſed. Pooliwabriku tööſaaduſed lähewad ka wäljamaale, iſeäranis läheb Inglismaale kolmweerand tööſaadusteſt. Pooliwabrik ſaab oma tooresmaterjaali (kaſepuud) Eestiſt.

Kõige paremat lõnga ketrab
Esimene Pärnu lina- ja takuketramise
wabrik - Pärnus
Fröhlingi saeweski juures
Palume meie wastuwõtmise kohti tähele panna.

Turu teated.

Tartu turg läinud nädala lõpul.

Läinud nädala turg oli endine; niihästi ſuuruſe, kui ka hindade pooleſt. Talumehi oli endiſelt rohkesti, mille põhjuſeks arwatawasti head teed ja Tartus peetaw aastalaat, kuſt on harjumuſeks ſaanud mitmeſuguſeid ſisſeostuſid teha. Toiduainete hinnad olid umbes endiſed, tõustes ehk langedes 10—20 marga wõrra wilja puudalt jne. Paljud aſutuſed ja ſuurkaupmehed on hakanud wilja kokku oſtma. Nii ostis teiſe diwiiſi intendantuur rohkemal hulgal wilja kokku, makstes rukki puudaſt 250—260 marka, kaera puudaſt 240 marka, odra puudaſt 250 marka ja herne puudaſt 440 marka. Ka mõned ſuurkaupmehed ostawad wilja, makstes umbes neidſamu hindu.

Wiljaturus olid hinnad enam-wähem püſiwad, ſamuti ka walik endine. Rukkijahu puud makſis 270—300 marka, odra tangu puud 350—400 marka, kaera wakk 450 kuni 480 marka, kartuli wakk 230—280 marka, niſujahu pd. 340—390 marka, rukki pd. 250—280 marka, odrajahu puud 240 kuni 320 marka jne.

Juurwilja turg oli wähem, nagu talwel harilikult. Porgandi matt makſis 25—35 marka, peedi matt 40—55 marka, wärske kapſa pea 15—60 marka, herne toop 30—50 marka, ſibula toop 20—35 marka, hapukapſa toop 20—30 marka, kuremarja toop 20—30 marka, õuna matt 30—50 marka, õuna tükk 3—15 marka ja õuna wakk 400 kuni 1000 marka.

Lihaturus langeſid juba kauemat aega terwiku wiiſi ostes liha hinnad, kuid laudadel jäid nad endisteks. Umbes kolme nädala jookſul langeſid terwiku wiiſi ostes liha hinnad naelalt 3—5 marga wõrra. Läinud nädalal oli märgata ka laudadel ſealiha juures wäikeſt hindade languſt. Sealiha nael makſis 35—45 marka, endiſe 38—50 marga aſemel. Sulatamata raswa nael makſis 55—60 marka, waſikaliha nael 17—28 marka ja weiſeliha nael 16—25 marka.

Piimaſaaduſi oli mõnel päewal kaunis rohkesti, teistel päewadel jälle wähepoole, nii et nende hinna tõusmine ja langemine oleneb ſaaduste rohkuſeſt. Siiski hinnad umbes endiſed.

Külmade ilmade tõttu oli puuturg kaunis ſuureks paiſunud, kuid turu lõpul oli enamasti kõik koormad ära ostetud. Suurt hinna muutuſt märgata ei ole. Kohalikud hobuſe- ja töö-mehed ostawad ümbruskaudſeteſt metſadeſt puid, makstes 700—1000 marka ſüllaſt ja müüwad turus 650—800 margaga 1/3 ſüllaliſe koorma. Heinaturus olid hinnad enam-wähem endiſed. Kauplustes makſab piimatoop 17—18 marka, petrooleumi nael 8—9 marka, leiwa nael 7—8 marka jne.

—g—

Kursid.

Tallinna börſe kursitabel.

21. jaanuaril 1924. a.

Waluuta.	Tehtud.	Ostjad.	Müüjad.
1 dollar	—.—	386.50	387.50
1 naelſterling	—.—	1635.—	1641.—
Miljard Saksa rgm.	—	—.—	0.10
100 Soome marka	965.—	955.—	965.—
100 Rootſi krooni	—.—	10000.—	10100.—
100 Taani krooni	—.—	6600.—	6700.—
100 Prantſuſe fr.	—.—	1700.—	1750.—
100 Hollandi guld.	—.—	14375.—	14475.—
100 Läti rubla	—.—	146.75	149.75
100 Tſehho-Sl. kr.	—.—	1100.—	1130.—
1 kuldrubla	—.—	188.—	—
100 Itaalia liiri	—.—	1670.—	1700.—
100 Helweetſia fr.	—.—	6675.—	6725.—
Obligatſioonid.			
E. w. wõidulaen	——	97.—	110.—

Riia, 21. jaan.

Ingliſe nael	21.88
Dollar	5.17
100 Prantſuſe franki	23.70
100 Rootſi krooni	134.80
100 Soome marka	13.10
100 Eesti marka	1.40
Miljard Saksa marka	0.0002
Kuldrubla	25.50

Wastutaw toimetaja A. Tupits.
Wäljaandja kirjastuse oſaühiſus „Kaja".

Estonia teater

Teiſipäewal, 22. jaanuaril
kell pool 8 õhtul
Eſietenduſeks

„Maſinalõhkujad“

Ernſt Toller'i draama 12 pildis
Eſietenduste abonnement kaartid makswad.

— —

Keſknädalal, 23. jaanuaril
kell pool 8 õhtul

„Madalik“

E. d'Albert'i ooper 3 waatuſes
Alandatud hinnad.
Marta oſas külaliſena pr. **Jenny Coſtiander** (Helſingiſt).

Draamateater.

Kolmapäewal, 23. jaan. ſ. a.
Eſietenduſeks:

„Simson“

F. Wedekind'i näidend 3 waat.
Lawastus: W. Mettus. Dekoratſioonid: A. Tuurand. Koſtüümid: O. Oboljaninowa.
Wiiſid: A. Wedro.
Algus kell pool 8 õhtul.
Erakorraliſelt ſuurte kulude tõttu hinnad kõrgendatud.
Eelmüük awatud.

— —

Laupäewal, 26. jaanuaril
Rahwaetenduste hindadega:

„Püksid“

C. Sternheim'i komöödia neljas waatuſes.
Algus kell pool 8 õhtul.

— —

27. jaanuaril
E. Türk'i 15 a. juubel.

— —

Näitlejate möllang

Õhtu nr. 13=—=X
Küünlalaat.

Pääſetähtede eelmüük igapäew teaatri kaſſas kella 11—1 e. l. ja 5—8 õhtul.

Rutuliſelt odawasti

müüa:

1 elektrimootor 13 h. j. 440 w. peaaegu uus, 1 käſiketrusmaſin 200 ſpindliga, 1 iſeketraja — (Schwalbe) 250 ſp. uuepoolne, 1 kompl. kraaſimiſemaſinaid 50“ laiad, 10 ſukaludumiſemaſinat 5. klaſs 22 cm. a 8000 marka, 20 willamaſina tamburi traaſi a 80 mrk. jalg. 1 naftamootor 12 hob. jõul. Bolinder (peaaegu uus), 1 elektrimootor 440 wolti 5 hob. jõul., 1 dünamo 110 w. 60 amp., 1 hea kinoaparaat. Oſtutingimiſed wäga ſoodſad. Teateid annab: J. Kurg, Tartus. Peterburi uul. 70.

---

4 wersta Wiljandiſt

müüa
40 wakamaad
turbamaad

Järele küſida „Kaja“ abitalituſeſt Wiljandis.

Willakraaſimiſe ja ketramiſe, riidewärwimiſe ja wanutamiſe

tööd ſaawad kiires korras, tuntud lõige paremas headuſes walmis tehtud: Tartus, Kalda uul. 16, end. puuſilla juures

„Tartu willatööſtuſes“

Ketrajat

tarwis Waida willawabrikule — Tallinnaſt 22 wersta S. Tartu maantee ääres. Aadreſs: Tallinn S. Tartu mnt. nr. 13 poodi J. Saar.

Linaſeemneid

oſtab iga päew wärnitſawabrik „Aſtra“ Tartus, Karlowa uul. nr. 63. Kõnetraat nr. 57.

Kinnitud kauba märk
V. T.

Willased kleidiriided

kuulsa Põdrasarwe

märgiga on jälle igast
soliid riideärist saada
Iga tüki otsas on plomb.

Linnawalitſuſe ehitusoſakond oſtab wähempakkumiſel

1000 puuda kaeru.

Tempelmargiga warustatud kinni'ed pakkumiſed, märguſõna „kaerad“ all kuni 26. ſkp. kella 12 oſakonna kantſeleisſe ära anda. Pakkumiſe kindlustuseks tuleb 10 protſenti pakkumiſe hinnaſt linnakaſſaſſe ſiſſe maksta ja ſelle üle kwiitung oſakonnale ette näidata ehk wastawa ſumma peale panga garantiikiri eſitada. Oſakond jätab omale õiguſe kaeru ka mitte kõige wähem paikujalt oſta.

Lähemaid teateid ſaab oſakonna kantſeleiſt, Nunne uul. 2, igal äripäewal kella 12—1.

Jahuweskite
sisseseaded

uued ja pruugitud on ühest Saksamaa ladust kohe ära anda:
Ligemaid teateid annawad

PILLING & WOLFF Tallinn,

Harju uul. 29. Kõnetraat 4-87.

Müüa
aurumeierei
ſiſſeſeade

4 hobuſe jõuline aurumaſin ſeparaator 1000 liitrit jne. Siſſeſeade täieſti korras, töötamas teiſt aaſtat. Hind 250.000 mk. Järeltüſida J. Sipelgas'elt Wändras.

Palwekirju

kohtu- ja ametiaſutustele kirjutan kiirelt, aſjatundlikult ja korralikult. **Nouandmine. Wana Poſti uul. 7, krt. 10,** hoowimajas, igapäew k. 9 hom. kuni 7-ni õhtul. Pühapäewiti kella 10—2-ni.

Kodanikud linnas ja maal, põllumehed, asunikud, õpetajad,

Kas olete

„Ühistegelised = Uudised“ ?

juba tellinud

Igas numbris pildid ja joonistused.	Huwitaw joonealune, sõnumid üle maa.

Eelmine aastakäik sisaldas 160 pilti ja 85 joonistust.

Odaw ja huwitaw ajaleht.

Maksab ainult Mk. 250.— aastas, pooles aastas Mk. 130.—, kolme kuu peale Mk. 70.—.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, S. Karja uul. 19.
Telefon nr. 26-13.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid ja ühisused.

Meie austatud kaubatarwitajatele linnas ja maal teatame sellega, et meie äri on

ülewiidud

ja asub nüüd

nr. 3. Küütri uul. nr. 3.

G. & A. Rothermundt,

Tartus.

Põllutöömasinad ja -riistad, emaileeritud ja alumiiniumist kaubad ja kõiksugused majandus-asjad suures walikus.

Müük engross ja endetail.

---

500 j. s. sega-põletispuude
järelpakkumine

on Wangimajade Peawalitsuse ruumides 23 skp. kell 11 hommikul.

Käſi- ja jalaga

õmblusmasinaid

„Vesta“, „Gritzner“, „Clara“
ning
kingſepa pahema käe maſinaid
„Pfaff“ ja kudumiſmaſinaid
nr. 5 — 60 lai
ſoowitab ainueſitaja Tartus

Kr. Saar & Ko.

Raatuſe uul. nr. 2, kauplus 2-a.

Karkuse
wilditööstus

wõtab wiltjalanõude peale tellimisi wastu. Töö kiire ja korralik. Tellimiste wastuwõtmise koht TAPAL, Pikk uulits nr. 10, W. MARKUS'e kauplus.
Aadress: Karkuse mõis, üle Ambla.

Tartu maakonnawalitſus annab wälja 25. jaanuaril ſ. a. kinniſel wähempakkumiſel Emajõe

Jäneſe puuſilla

uue põrandu tegemise tööd

(töö ühes materjaliga).

Ettewõtjatel tuleb pakkumiſed kinnistes ümbrikudes, warustatud 20-margaliſe tempelmargiga, ſiſſe anda maakonnawalitſuſeſſe kuni 25. jaanuarini ſ. a. kella 11 hommikul, millele ſamal päewal kell 1 järgneb ſuuſõnaline järelpakkumine. Pakkumiſeſt oſawõtjatel tuleb ſiſſe maksta kautsjoniks 5 protſenti pakutawaſt ſummaſt.

Lähemaid teateid töö kohta ſaab Maakonnawalitſuſe teedejaoskonnaſt tuba nr. 21 igal tööpäewal kella 10—2.

Maakonnawalitſus.

Teadaanne.

Politseireserwi hobuste ülewalpidamiseks tarwisminewa

850 puuda kaerte muretsemiseks

pannakse suusõnaline wähempakkumine toime 31. jaanuaril s. a. kell 10 hommikul politseiwalitsuses Aia uul. nr. 12. Wähempakkumisest osawõtjatel tuleb pakkumise kindlustuseks enne pakkumise algust 25.000 mrk. politseiwalitsuse kassasse sissemaksta.

A.-ſ. „Ühiſelu“, Tallinnas, Wikk uul. 42.